

**DENİZLİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİ
ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması
ve Ekonomisi Bilim Dalı**

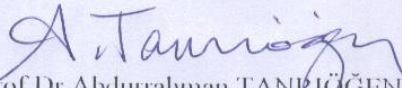
Ceren KARA

Danışman: Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

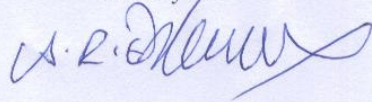
**Temmuz 2007
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Ceren KARA tarafından Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN yönetiminde hazırlanan “Denizli İlköğretim Okullarında Okul-Çevre İlişkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri” başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 06.07.2007 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN
Jüri Başkanı-Danışman

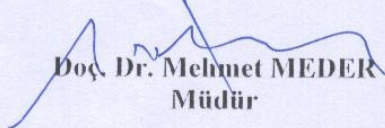
Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza Erdem
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUZCU
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 17.../08../
2007 tarih ve 16../01.. Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet MEDER
Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmaların yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, bu çalışmaların doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :
Öğrencinin Adı Soyadı: Ceren KARA

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde birçok kişinin desteği ve katkısı bulunmaktadır. Öncelikle araştırmanın her aşamasında değerli görüş ve eleştirileriyle beni yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN'e sonsuz teşekkürler. Ölçeğin geçerliliği konusunda uzman görüşü aldığım Yard. Doç. Dr. Meral URAS, Yard. Doç. Dr. Muammer KUNT, Yard. Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM ve Yard. Doç. Dr. Kazım ÇELİK'e, istatistiksel analizlerde yardımlarını esirgemeyen, ve araştırmanın tüm aşamalarında sorduğum her soruyu anlayış ve sabırla yanıtlayan Arş. Gör. arkadaşlarım Emine Gaye ERMEÇ'e ve Aydan KURŞUNOĞLU'na teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm öğrenim yaşantım boyunca beni destekleyen ve eğitim camiasının bir ferdi olarak yetiştiren aileme; annem Tülay ve babam Çetin ERTEN'e, tüm eğitim yaşantıma katkılarından dolayı kardeşim Cemre ERTEN'e; bana kazandırdıkları ve öğrettikleri her şey için çok minnettarım.

Son olarak her zaman yanımda olan ve beni sürekli destekleyen eşim Uğur KARA'ya teşekkür ederim.

Ceren KARA

ÖZET

DENİZLİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Kara, Ceren

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

Haziran 2007, 106 Sayfa

Bu araştırmanın amacı Denizli il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkileri hakkındaki görüşlerini ve algılarını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 2006–2007 öğretim yılında Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim kurumlarında görev yapan 390 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlere araştırmacı tarafından geliştirilen ve 64 sorudan oluşan ölçek uygulanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma, t-testi, tek yönlü varyans analizi ve faktör analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerine göre; cinsiyet, mezun olunan okul, öğrenci sayısı ve öğretmen sayısı değişkenlerinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum, kıdem ve branş değişkenlerinde anlamlı bir fark gözlenmemiştir.
- Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları “orta” düzeydedir. Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının % 73,3’ü “orta” düzeyde, % 14,1’i “düşük” düzeyde % 12,6’sı ise yüksek düzeydedir.
- Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları cinsiyet, okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum, öğrenci sayısı ve öğretmen sayısı değişkenlerinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Kıdem, mezun olunan okul ve branş değişkenlerinde anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, Çevre, Toplum, Aile, İlişkiler, İlköğretim, Öğretmen

ABSTRACT

VIEWS OF ELEMANTARY SCHOOL TEACHERS IN DENİZLİ TOWARDS THE SCHOOL ENVIRONMENT RELATIONSHIPS

Kara, Ceren

M. Sc. Thesis in Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN

June 2007, 106 Pages

The purpose of this study is to determine elementary school teachers' views and perceptions towards the school environment relationships in Denizli. The sample of the study consists of 390 teachers working for public elementary schools during 2006-2007 academic year. The 64 item scale developed by the researcher was administered to the subjects in order to collect data. The data has been analyzed by using the techniques such as mean, standard deviation, the t-test, the one way variance analysis and factor analysis. The following results have been reached according to the findings:

- According to the views of the teachers who work in central Denizli public schools towards the school-environment problems, there is significant difference in the variables of gender, the school which is graduated from, number of the students and number of the teachers. Whereas there is no significant difference in the variables of socio-economic level, seniority and branch.
- The perceptions of the teachers who are working at central Denizli elementary schools towards the school-environment problems have been found as "moderate" level. The perceptions of the teachers towards school-environment problems are %73.3 percent moderate, % 14.1 percent low and % 12.6 percent high.
- According to the perceptions of the teachers who work in central Denizli public schools towards the school-environment problems affects on their own performance, there is significant difference in the variables of gender, socio-economic level, number of the students and number of the teachers. Whereas there is no significant difference in the variables of seniority, the school which is graduated from and branch.

Key Words: School, Environment, Community, Family, Relationship, Elemantary School, Teacher.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU.....	ii
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
GİRİŞ.....	xvii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2 KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
1.2.1 OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	4
1.2.1.1 Çevre Kalkınmasına Okulun Katkıda Bulunması.....	4
1.2.1.2 Okul-Aile İş Birliği ve Aile Katılımının Sağlanması.....	6
1.2.1.3 Baskı Grupları ve Gönüllü Kişi ya da Gruplarla İlişkiler.....	8
1.2.1.4 Çevrenin Eğitime Desteğinin Sağlanması ve Halkla İlişkiler:.....	9
1.2.2 OKUL –AİLE- ÇEVRE İŞBİRLİĞİ İLE İLGİLİ MEVZUAT.....	11
1.2.3 OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR.....	13
1.2.3.1 Aileden Kaynaklanan Sorunlar.....	13
1.2.3.1.1 Anne ve Babanın İlgisizliği.....	13
1.2.3.1.2 Aile İçi Şiddet.....	14
1.2.3.1.3 Ailenin Ekonomik Koşulları	14
1.2.3.1.4 Ailenin Eğitim Düzeyi.....	14
1.2.3.1.5 Ailenin Kültür Yapısı.....	14
1.2.3.1.6 Aile Üyelerinin Eğitimle İlgili Geçmiş Yaşantıları.....	15

1.2.3.1.7 Anne Babanın Çalışıyor Olması	15
1.2.3.2 Okuldan Kaynaklanan Sorunlar.....	15
1.2.3.2.1 Okulun Fiziksel ve Sosyal Çevresindeki Yetersizlikler.....	15
1.2.3.2.2 Okuldaki Diğer Görevlilerin Tutum ve Davranışları	16
1.2.3.2.3 Okula Devamsızlık ve Terk Etme.....	16
1.3. PROBLEM CÜMLESİ.....	16
1.4. ALT PROBLEMLER.....	16
1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	17
1.6. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	18
1.7. SAYILTILAR.....	18
1.8. SINIRLILIKLAR.....	18
1.9. TANIMLAR.....	18

İKİNCİ BÖLÜM İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	20
2.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1. YÖNTEM.....	36
3.2. EVREN.....	36
3.3. ÖRNEKLEM.....	37
3.4. VERİ TOPLAMA ARACI.....	37
3.4.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	38
3.4.2. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenirliği.....	38
3.4.3. Ölçeğin Uygulanması.....	40
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUM

4.1 ARAŞTIRMANIN BİRİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	41
4.1.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	42
4.1.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	43
4.1.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	44
4.2 ARAŞTIRMANIN İKİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	45
4.2.1 “Cinsiyet”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	45
4.2.2“Kıdem”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	46
4.2.3“Mezun Olunan Okul”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	47
4.2.4 “ Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Durum”a Göre Öğretmenlerin Okul-çvre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	49
4.2.5 “Brans”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	51
4.2.6 “Öğrenci Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	51
4.2.7 “Öğretmen Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre Hakkındaki İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum.....	52
4.3 ARAŞTIRMANIN ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	53
4.3.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	55
4.3.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	56

4.3.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	57
4.4 ARAŞTIRMANIN DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	58
4.4.1 “Cinsiyet”e Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	59
4.4.2 “Kıdem”e Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	59
4.4.3 “Mezun Olunan Okul”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	61
4.4.4 “Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo Ekonomik Durum”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	62
4.4.5 “Branş”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	65
4.4.6 “Öğrenci Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	65
4.4.7 “Öğretmen Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	66
4.5 ARAŞTIRMANIN BEŞİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	67
4.5.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	68
4.5.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	69
4.5.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	71
4.6 ARAŞTIRMANIN ALTINCI ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	72
4.6.1 “Cinsiyet”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	72

4.6.2 “Kıdem ”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum	73
4.6.3 “Mezun Olunan Okul ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	74
4.6.4 “Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Durum ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	76
4.6.5 “Branş ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum..	78
4.6.6 “Öğrenci sayısı ”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	79
4.6.7 “Öğretmen Sayısı ”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum.....	80

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

SONUÇLAR.....	81
ÖNERİLER.....	83
Uygulayıcılar İçin Öneriler	83
Araştırmacılar İçin Öneriler.....	83
KAYNAKLAR.....	84
EKLER.....	87

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Evrenin Branş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	37
Tablo 3.2. Ölçekteki Maddeler İçin Düzey Aralıkları.....	38
Tablo 3.3 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerine ait maddelerin faktör yükleri”.....	93
Tablo 3.4 “Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına ilişkin algılarına ait maddelerin faktör yükleri”	95
Tablo 3.5 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarına ait maddelerin faktör yükleri”.....	97
Tablo 4.1 (Ek7) “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri.....	100
Tablo 4.2 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Fiziksel Boyutu.....	42
Tablo 4.3 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Sosyal Boyutu.....	43
Tablo 4.4 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Psikolojik Boyutu.....	44
Tablo 4.5 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	46
Tablo 4.6 Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları.....	46
Tablo 4.7 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	47
Tablo 4.8. Mezun Olunan Okula Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları.....	48
Tablo 4.9. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	48
Tablo 4.10. Psikolojik Boyutta Yüksek Lisans ve Diğer Grubu Arasındaki Fark ..	49
Tablo 4.11 Sosyo Ekonomik Duruma Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları.....	49
Tablo 4.12. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Okulun Sosyo Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	50
4.13 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	51

Tablo 4.14 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	52
Tablo 4.15 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	53
Tablo 4.16. Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarını Betimleyen İstatistik Değerleri.....	53
Tablo 4.17 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Frekans Değerleri.....	54
Tablo 4.18 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algıları.....	102
Tablo 4.19 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Fiziksel Boyutu.....	55
Tablo 4.20 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Sosyal Boyutu.....	57
Tablo 4.21 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Psikolojik Boyutu.....	58
Tablo 4.22 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	59
Tablo 4.23 Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algı Ortalamaları.....	60
Tablo 4.24 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	60
Tablo 4.25 Mezun Oldukları Okula Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algı Ortalamaları.....	61
Tablo 4.26 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	62
Tablo 4.27 Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo Ekonomik Duruma Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	62

Tablo 4.28 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	64
Tablo 4.29 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Sosyo Ekonomik Durum Değişkenine Göre Fiziksel ve Sosyal Boyutta Gruplar arasında Gözlenen Farklar.....	64
Tablo 4.30 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	65
Tablo 4.31 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	66
Tablo 4.32 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	67
Tablo 4.33 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları.....	104
Tablo 4.34 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarının Fiziksel Boyutu.....	69
Tablo 4.35. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarının Sosyal Boyutu.....	70
Tablo 4.36 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarının Psikolojik Boyutu.....	71
Tablo 4.37 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	73
Tablo 4.38 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algı Ortalamaları.....	73
Tablo 4.39 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	74
Tablo 4.40 Öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlerin kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algı ortalamaları.....	74

Tablo 4.41 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	75
Tablo 4.42 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algı Ortalamaları.....	76
Tablo 4.43 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu.....	77
Tablo 4.44 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Fiziksel ve Sosyal Boyutta Gruplar Arasında Gözlenen Farklar.....	78
Tablo 4.45 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	78
Tablo 4.46 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu	79
Tablo 4.47 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu.....	80

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

SOÇİE: Sağlıklı Okul-Çevre İlişkileri Ölçme Envanteri

İÖO: İlköğretim Okulu

GİRİŞ

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmada ele alınan konuya ilişkin temel bilgilerle, problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sayıtlara, sınırlılıklara ve araştırmada kullanılan kavram ve terimlere yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, literatür taraması verilmiş, yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların amaç ve sonuçları bakımından özetleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın, bu alanda yapılan çalışmalar içinde yeri belirtilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde, araştırmanın yöntemi, evreni, veri toplama aracı ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, İlköğretim okullarında okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenler üzerine öğretmen görüşlerini, öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlere ilişkin algılarını ve öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlerin kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algıları (a) cinsiyet, (b) kıdem, (c) mezun olunan okul türü, (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, (e) branş, (f) okulun öğrenci sayısı ve (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu amaçla uygulanan ölçeğin istatistiksel analizi ve her alt probleme ilişkin elde edilen bulguların tabloları bu bölümde yer almaktadır. Bulgu ve yorumların verilmesinde Alt problemler sırası ile ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlar ve öneriler kısmında ise araştırmadan elde edilen sonuçlar ve araştırmacılar için öneriler bulunmaktadır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen ve uygulanan ölçek, ölçek olur belgesi, ölçeğin uygulandığı okulların listesi, Faktör Analizine ve uygulamaya ilişkin tablolar ekler bölümünde verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumuna, kuramsal çerçeveye, problem cümlesine, alt problemlere, ardından araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sayıtlılara, sınırlılıklara, araştırmada kullanılan kavram ve terimlere yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Örgüt herhangi bir kuruluşu, en kısa yoldan, en az emekle amacına ulaştırmak için, insan ve madde yönünden işlerin bölünmesini ve yine aynı amaç için birleştirilmesini ya da bir araya getirilmesini sağlayan yapıdır. (Binbaşıoğlu,1983) Örgütte ulaşılmak istenen bir amaç vardır ve bu doğrultuda örgütlenilir. Okul da sosyal bir örgüttür ve belli amaçları vardır, en önemli amacı ise nitelikli bireyler yetiştirerek topluma kazandırmaktır. Yani okulun diğer örgütlerle arasındaki temel fark; okulun hammaddesinin insan olmasıdır. Yani okulun girdisi ve çıktısı insandır. Girdiyi çevreden alır, belirli bir eğitim sürecinden sonra ürünü tekrar çevreye verir ve çevreyle sıkı bir ilişki içindedir. Önemli olan bu ilişkiyi etkili bir işbirliğine ve eşgüdümüne dönüştürebilmektir. Bu iş birliğinin tam olarak gerçekleştiği örgütlerde örgüt amacına ulaşır, gerçekleşmeyen örgütlerde ise eğitim örgütü tam olarak amacına ulaşamaz, sorunlar ortaya çıkar. Okul ve çevre ilişkileri ve işbirliği bu bakımdan çok önemlidir.

Örgütün birçok tanımı yapılabilmekle birlikte, çevre ile ilişkileri dikkate alındığında örgüt; belirli bir ya da daha çok görevi olan, süreli, üyelerinin gönüllü ya da belli amaçlara ulaşabilmek için zorunlu olarak katıldıkları, şartlı üye kabul eden, örgütlenmiş davranışların hakim olduğu, tüm toplumun etkilerine kısmen ya da bütünüyle açık, üyeleri üzerinde sınırlı baskı imkanlarına ve farklı birleşme

derecelerine sahip olabilen gruplar olarak tanımlanabilir (Bilgin,1988'den aktaran Yiğit 2006, 7). Örgütün çevresi ise örgütün yapısını, amaçlarını, faaliyetlerini ve örgütün yönetimini etkileyen ancak kontrol edilmesi ve etkilenmesi zor olan dış faktörlerdir (Hicks,1981'den aktaran Yiğit 2006, 7).

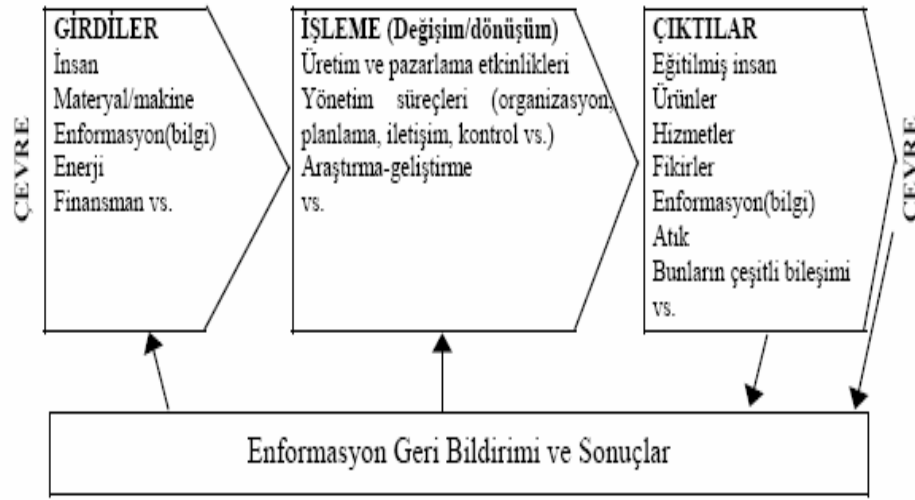
Okul örgütünün de diğer örgütler gibi belli bir misyonu olmak zorundadır ve bu misyon Milli Eğitim Temel Yasasında açık bir şekilde belirtilmektedir. Buna göre "İlköğretim, kadın erkek bütün Türk'lerin milli gayeye uygun olarak zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden eğitim ve öğretimdir" Diğer bir deyişle amaç Türk Devletine ve ulusuna yararlı, nitelikli bireyler yetiştirmektir.

Okul yaşamın içinde, yaşam için ve yaşamla beraber örgütlenmek ve etkinlikte bulunmak zorundadır. Unutmamak gerekir ki, her okul çevresinden etkilenmek ve çevresini etkilemek gibi iki görevi beraber yapmak durumundadır. Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına gereksinim vardır (Taymaz, 2001, 190). Gerek okul, gerekse öğrenciler çevre ve aile faktöründen çok büyük oranda etkilenmektedir. Okul, aile ve çevre faktörlerini birbirinden bağımsız düşünmek olanaklı değildir.

Sistem ilkeleri açısından ele alındığında, okul ve çevresinin birbirini etkilemesi, aynı hedeflere yönelik çalışması, birlik, bütünlük göstermesi ve birindeki değişmeyi diğerinin izlemesi beklenir. Eğitim örgütünün (okulun) sınırı, eğittiği insanların çevresi kadar geniştir (Aslan,1990'dan aktaran Yiğit 2006,9). Her sistem, bir çevre içinde yaşar. Sistem, çevresi elverişli ise yaşayabilir. Çevre, sisteme ne denli gerekli girdileri sağlayabiliyorsa o denli elverişlidir. Her sistemin bir genel bir de özel çevresi vardır. Okulun genel çevresi, içinde yaşadığı toplumdur. Toplumun kültürel yapısı, siyasal düzeni, yönetsel birimleri, ekonomik yapısı, toplumsal değişim ve eğilimleri, kaynakları, yasal düzenlemeleri, bilimsel ve teknolojik gelişmişliği gibi pekçok değişken dolaylı ve dolaysız olarak okulu etkilerler. Okulun özel çevresi ise girdilerini aldığı, mezunlarını saldırdığı, etkilendiği ve etkilediği öbür örgütlerdir. Bunlar üst eğitim örgütleri, öbür okullar, toplum, aileler, örgütler ve benzerleridir. Okul, bunlara girdisi ve çıktısı ile bağlı olduğundan, bunlar olmadan ne var olabilir ne de yaşayabilir (Başaran, 2000, 45)

Okulun çevresi, okulun yerleşim alanının yeterliliğinden, trafik yoğunluğuna, sağlıklı su temininden, atıkların uzaklaştırılmasına, okulu saran sosyal çevrenin olumlu ya da olumsuzluğundan okul bahçesinin zeminine kadar, yine okul binasının belirlenen standartlara uygun olarak (Türk Standartları Enstitüsü'nün konuyla ilgili standartları vardır.) yapılıp yapılmadığına kadar birçok etmeni içerir (Koşar, 2004'ten aktaran Yiğit 2006, 9).

Okul, açık bir toplumsal sistem olarak çevresinden ve bir alt okuldan girdiler alır, bunları işleyerek çevreye ve üst okullara verir. (Şekil 1)(Yalçınkaya, 2002,106)

Şekil 1. Açık sistem modeli

Türk eğitim sistemi içerisinde gerek bireysel olarak yönetici ve öğretmenlerin çabalarıyla gerekse mevzuatla belirlenen durumlarda okul ve aile bir araya getirilmeye çalışılmaktadır. Buna karşın Türk eğitim sisteminde okul-çevre ve okul-aile ilişkilerinin istenilen düzeyde olduğu söylenemez. Okul-çevre ilişkisini sağlayan aracı kurumlar olan okul-aile birliği, okul koruma derneği ve okul yönetiminin düzenli ve uyumlu çalışması gerekmektedir. Türk eğitim sisteminde; eğitim-öğretimin niteliğini önemli ölçüde düşürücü etkenlerden biri çocuğun yaşama hazırlanmasında birinci derecede role ve öneme sahip iki etken olan okul ile aile arasında iş birliğinin yeterince kurulamayışıdır. Okul-aile birlikleri ve okul koruma dernekleri örgütlenmiş değildir. Veli görüşme günleri dışında, velilerle örgütlü bir koordinasyon söz konusu değildir (Aytaç, 2000) Oysa Etkili okullara ilişkin yapılan bir araştırma sonucu velilerin okula destek olma ve okulun kendilerinden beklentileri hakkında yeterince bilinçli olmadığı

sonucunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle okul-çevre-veli iş birliği ve ilişkilerin geliştirilmesine yönelik düzenlemelerin gözden geçirilmesi, beklentilerin dikkate alınması ve engellerin ortadan kaldırılması önerilmektedir (Şişman, 2002).

Sistemler çevreleriyle etkileşen açık sistemler ve etkileşmeyen kapalı sistemler olarak ikiye ayrılır. Okul açık bir sistem olduğuna göre kapalı sistemler olan manastırların aksine devamlı çevresiyle etkileşim içinde bulunmak zorundadır. Bu etkileşimi etkileyen pek çok etken vardır, tüm etkenlerin kuramsal çerçeve başlığı altında incelenmesi okul-çevre ilişkilerini anlamak açısından faydalı olacaktır.

1.2 KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırma konusu ile ilgili kuramsal açıklamalar yapılmış; okul-çevre ilişkilerini etkileyen faktörlere, okul-aile-çevre işbirliği ile ilgili mevzuata ve okul çevre ilişkilerinde yaşanan sorunlara yer verilmiştir.

1.2.1 OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİNİ ETKİLEYEN ETKENLER

Öğrencilerin başarısında okul-aile ve çevre etkenleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Okul tek başına öğrencinin sosyal ve psikolojik gelişimini tamamlamasını sağlayamaz. Öğrencinin hayatında en az okul kadar önemli bir diğer etken de ailesidir. Çevre de ilk ikisi kadar olmamakla birlikte öğrencinin gelişimini destekleyecek olan unsurlardan biridir. Dolayısıyla okul-çevre ve aileyi birbirinden bağımsız düşünmek olanaklı olamaz. Üçünün işbirliği ve etkileşimiyle eğitim tam anlamıyla gerçekleşebilir. Okul-çevre ilişkileri dört boyutta ele alınabilir;

1. Çevre kalkınmasına okulun katkıda bulunması,
2. Okul-aile işbirliği ve aile katılımının sağlanması,
3. Baskı grupları, gönüllü kişi ya da gruplarla ilişkiler,
4. Çevrenin eğitime desteğinin sağlanması ve halkla ilişkiler (Pehlivan, 2000, 108).

1.2.1.1 Çevre Kalkınmasına Okulun Katkıda Bulunması:

Okulun çevre kalkınmasına katkıda bulunabilmesi için;

- a. Okul, çevrenin yapısını inceleyerek insanların eğitim gereksinimlerini saptar, örgün ve gerekirse yaygın eğitim yoluyla karşılamaya çalışır.
- b. Okul, çevre için insan kaynakları hazırlayan bir örgüttür. Bu nedenle çevrenin eğitime ilişkin beklentilerini karşılayarak sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmesi ve kalkınması için insan gücünü yetiştirir.
- c. Okul yönetimi bu etkinliklerde başarılı olabilmesi için çevredeki tüm kamu ve sivil toplum örgütleri ile iletişim kurar, işbirliği yapar, eşgüdümü sağlar ve çevreden tepkiler alır (Taymaz, 2001, 197).

Okul yöneticiliği konumu, çevrenin okula ilişkin beklentilerini ve okulun bu beklentileri karşılama gücünü kavramayı gerektirir. Çevrenin beklentilerinin sürekli olarak gözden geçirilmesinde de yöneticiye sorumluluk düşmektedir. Yöneticinin görevi, en üst düzeyde bir gelişmeyi gerçekleştirme amacıyla, çevresel ve mesleki katkıları olanaklı kılıcı dinamik bir denge için, tüm taraflara önerilebilecek geleceğe yönelik girişimlere ilişkin gereksinimlerin dikkate alınmasını ve değerlendirmesini gerektirir (Aydın, 2000, 184).

Toplum, okulun bir parçası haline getirilmek isteniyorsa, toplumun fertleri okulun kendi hizmetlerine her zaman açık olduğunu bilmelidir. Okula sadece öğrencisi olduğu için gidenler, öğrencileri mezun olduktan sonra okulun varlığını unutacaklardır. Önemli olan okulu toplumun hizmetine sunabilmektir, bunun için okulun kültürel, fiziksel ve sosyal etkinlikler için hafta sonları ve akşamları da açık olmasıdır. Çevrenin gereksinimleri karşılanırken elbette okullara da gerekli yarar sağlanmalıdır. Bir eğitim kurumu olan okulun en önemli özelliklerinden biri, insan unsurunun ağırlıklı olması ve sosyal bir ortam içinde çevrenin bir parçası olarak varlığını sürdürmesidir. Eğitim yöneticisinin çevre ilişkileri genel olarak dört esasa dayanır;

- a) Demokratik düzende, okulun ne yapacağını çevrenin bilmesi, öğrenmek istemesi doğal hakkıdır.
- b) Okul yöneticisi, çevrenin ve toplumun okuldan beklentilerini öğrendiğinde karşılama yolları arayabilir.
- c) Okul çevreye ve topluma beklediği hizmeti verebilmeli ve yararlı olabilmelidir.

1.2.1.2 Okul-Aile İş Birliği ve Aile Katılımının Sağlanması:

Çocukların eğitimi denince önce aileler akla gelmelidir. Çünkü çocukların ilk öğretmenleri anne ve babalarıdır. Çocukların kişilik gelişimlerinin büyük bir bölümü ailenin yanında okulöncesi dönemde kazandıkları bir gerçektir. Dolayısıyla eğitimin sadece okulda gerçekleşen bir süreç olmadığı, ailenin yanında da devam ettiği söylenebilir. Eğitim konusunda aileyle işbirliği yapmak hem okulun işini kolaylaştırıp, yükünü azaltacaktır hem de ortaya öğrenci ve aile açısından daha iyi sonuçlar çıkması sağlanacaktır. Ailenin ve okulun işbirliği öğrenciyi güdüleyen ve okula güvenini arttıran bir etkidir.

Öğretmen ailelerin okula güven duymaları ve öğrenme sürecine katkı sağlamaları için özendirici çalışmalar yapmalı, öğrencilerin gelişimiyle ilgili ailelerle bilgi alış-verişi yaparak iş birliği zemini oluşturabilmelidir. Ailenin eğitimle ve okulla ilgi faaliyetlere kazandırılması için öncelikle öğretmenin yapması gerekenler şöyle sıralanabilir (Yiğit,2006,30):

1. Aileleri, okul ve sınıf etkinlikleriyle ilgili karar ve uygulamalara katmalıdır.
2. Öğrencinin gelişimiyle ilgili olarak ailelerle sürekli bilgi alışverişinde bulunmak üzere yazılı/ sözlü iletişim kurmalıdır.
3. Ailelerle görüşerek karşılıklı beklentilerin neler olduğunu belirlenmeli, beklentileri uygulamalara yansıtmalıdır.
4. Ailelerin yaşadıkları sorunlara karşı duyarlı davranmalıdır.
5. Ailelere, öğrencilerin öğrenim sürecinde yaşadıkları sorunların çözümünde bilgilendirme ve yönlendirme kapsamında rehberlik yapmalıdır.
6. Aileleri eğitimle ilgili yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmeli ve gelişmelerden haberdar etmelidir.
7. Okul içi ve dışı ortamlardaki eğitsel fırsatları değerlendirerek ailelerle birlikte olmalıdır.

Tüm bunlar yapılırken öğretmenin okul yönetimi tarafından desteklenmesi çok önemlidir. Çünkü aileler okulu bir bütün olarak görürler sadece öğretmenin çabalaması onlar için yeterli değildir. Aynı şekilde okul yönetiminden de ilgi beklerler.

Redding Okul Aile İşbirliğinde katılımın ilkelerini şu şekilde belirlemiştir(Yiğit,2006,36):

1. Aileler okulun ve eğitim sürecinin ayrılmaz parçası olarak görülmelidir.
2. Katılım çalışmaları okulun temel sorunları üzerinde odaklanmalıdır.
3. Aile katılımında öncelikler; ailelerin kendi çocuklarının eğitimine katkıları, ailelerin birbirlerine katkıları, diğer ailelerin çocuklarının eğitimine katkıları olarak belirlenmelidir.

Ailelerin okul etkinliklerine katılımı ve işbirliği sürecini engelleyen başlıca etkenler şunlardır:

1. Ana- babaların kendi okul yaşantılarının olumsuzluğu: Birçok ana- babanın olumsuz okul yaşantılarına sahip olmaları, okula karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine yol açmaktadır.
2. Ailelerin ekonomik sorunları: Çoğu zaman ailelerin okula çağırılma nedenleri, kendilerinden ekonomik katkılar istenmesidir. Ekonomik sıkıntılar ailelerin okul etkinliklerine katılımında gönülsüz davranmalarına yol açmaktadır.
3. Ailelerin okula ayırabilecekleri zamanın kısıtlı olması,
4. Ailelerin eğitim düzeyinin düşük olması,
5. Öğretmenlerin olumsuz tutumları: Öğretmenlerin ailelerin okula katılımı için zamanlarının olmadığı ve bu tür etkinliklere yeterince ilgi duymadıkları şeklindeki algıları, okul-aile iş birliğinin en önemli engellerindedir. Oysa aileler, okula nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda öğretmenlerin yol göstermelerini ve kendilerini somut olarak yönlendirmelerini beklemektedirler.
6. Ev ve okul kültürünün farklılığı (Pehlivan, 2000'den aktaran Yiğit 2006).

Okul ile aileler arasında iletişim kurulması şu yollarla sağlanabilir (Tutkun'dan aktaran Yiğit 2006):

1. Veli-öğretmen-öğrenci toplantıları: Ortak katılımı sağlayan bir program hazırlanarak velilere bildirilir.
2. Karneler: Veliler çocuğun ev ödevi yapma isteği, okuma sevgisi, televizyon izleme alışkanlığı, öğrenmeye karşı tutumu ve evdeki durumu hakkında karne doldurmalıdır.

3. Okul gazeteleri: Okul gazete çıkarmalı ve ev ödevleri konusunda ipuçları, katılmak istedikleri aile içi etkinlikler ve yaptıkları eğitimsel geziler gibi konularda velilerden yazılar istemelidir.
4. Kutlama kartları: Çocuğun özel başarı ve davranışlarını kutlama amacıyla öğretmen ve veliler birbirlerine karşılıklı olarak kutlama kartları göndermelidir.
5. Veli-öğretmen görüşmeleri
6. Veli panosu: Özellikle veliler için olmak üzere okulun ana girişine bir ilan tahtası asılmalıdır.
7. Velileri bilgilendirme: Çocuğun okulda ne öğrendiği ile ilgili meraklarını gidermek için işlene konular, haftalık programlar velilere gönderilir.
8. Ödev defterleri: Her öğrencinin, günlük ödevleri ve aldıkları notları yazacakları bir defter tutmalarını sağlayarak öğrenciler izlenir.

1.2.1.3 Baskı Grupları ve Gönüllü Kişi ya da Gruplarla İlişkiler:

Baskı gruplarının oluşmasında ekonomik, ahlaki, dini, ırki vb nedenler rol oynar. Bireyin grup etkinliklerinden elde edeceği çıkar ne kadar fazla ise, grup içi etkinliklerden elde edeceği çıkar da o kadar fazladır. Baskı gruplarının temel amacı, kendi çıkarına en uygun siyasal ve ekonomik ortamı oluşturmaktır. Okullar çok değişik baskı gruplarının etkisi altındadır. Okula baskı yapan gruplar arasında aileler, işletmeler, dini kurumlar, siyasal partiler, sivil toplum örgütleri gibi kurumlar bulunur. Okulun bulunduğu çevrede bulunan meslek örgütleri, siyasi parti temsilcileri, ekonomik açıdan güçlü kişiler ya da temsilcileri başta eğitim yöneticileri olmak üzere öğretmenler, okul çalışanları ya da veliler üzerinde çeşitli baskılar kurabilmektedirler.(Yiğit, 2006)

Sosyal ve ekonomik olduğu kadar politik bir girişim olan eğitimi, özellikle düzenli çıkar grupları etkilemek isterler. Bunların kendilerine özgü kamu yararı kavramları ve buna dayalı eğitim felsefeleri olur. Böylece, okulu ve amaçlarını, bu felsefeleri çerçevesine sokmaya çalışırlar. Eğer eğitim mesleği, eğitimin amaçları ve bunların kontrolü konusunda kendi sorumluluğu bakımından sağlam bir felsefeye sahip değilse, düzenli yarar grupları karşısında direnemez.(Bursalıoğlu, 2000)

Çevre, ilgi ve yararların bir araya getirdiği çeşitli gruplara bağlı bireyler topluluğu olduğuna göre, çevrede çeşitli grupların olması olağandır. Bu gruplar dengede olduğu sürece, okul yöneticisini yıpratıcı bir durum meydana gelmeyecektir. Fakat bunlardan biri veya birkaçı çevrede bir güç yapısı kurarsa, okul yöneticisi bu yapıyı iyi tanımak ve gözlemek zorundadır (Bursalıoğlu, 2000, 52–53). Okulların ekonomik ve yönetsel açıdan bağımsız olmaması okulun gereksinimlerini karşılamak zorunda olan okul yöneticisini çevredeki baskı gruplarıyla gereğinden fazla iletişim kurmak zorunda bırakmakta ve kararlarını bağımsız olarak vermesini engellemektedir.

1.2.1.4 Çevrenin Eğitime Desteğinin Sağlanması ve Halkla İlişkiler:

Okul, öğrencileri yetiştirmenin ötesinde çevre ile iş birliği içinde ayrıca hizmet sunarken karşılığında da destek sağlar. Bu destek, hizmet ve mal şeklinde olur. Çevreden yardım sağlanması, ilgili yasa hükümlerine göre yapılır (2860 sayılı Yasa). Bunlar şunlar olabilir;

- a) Okuldaki dallar ile ilgili alanlarda çevredeki başarılı ve tanınmış elemanların okuldaki eğitim etkinliklerine katılmaları sağlanır.
- b) Bir kısım uygulamalı derslerin çevredeki ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılması sağlanır. Bu çalışma, kanaat dönemlerinde olduğu gibi yılsonunda staj şeklinde yapılabilir.
- c) Yoksul ve gereksinimi olan öğrenciler için çevre kuruluşlarından burs, kredi veya parasal destek sağlamak üzere girişimlerde bulunulur.
- d) Eğitimde kullanılmak üzere, çevre sanayi ve kuruluşlarından karşılıksız malzeme ve araçlar sağlanır. Ayrıca, okul bina ve tesislerinin bakım ve onarımları için para, malzeme ve işçilik gibi yardım sağlama yolları aranır (Taymaz, 2001, 197–198).

Örgütlerin başarılı ve etkili olmaları çevreyle kuracakları işbirliğine bağlıdır. Okullarda halkla ilişkiler bu işlevin yerine getirilmesinde bir araçtır. Okul yöneticileri ya da halkla ilişkileri takımının etkili olabilmelerinin ön koşulu, halkla ilişkilerin ilkeleri ve teknikleri konusunda bilgiye sahip olmalarıdır. Halkla ilişkiler, okulun çevresiyle etkili bir iletişim sağlamak amacıyla, çevresini doğru anlayabilme ve yine kendini çevreye doğru anlatabilmek için çeşitli ilke ve tekniklerden yararlanma süreci biçiminde değerlendirilebilir. Halkla ilişkilerde kullanılacak araçlar, okulu tanıtan

ve okul hakkında bilgi veren web sitesi, gazete, dergi, broşür, el ilanı ya da okulun halkla kaynaşmasını sağlayacak yarışmalar, festivaller, törenler, sergiler olabilir.

Çevreyi tanımaya yönelik çalışmaların yapılması: Okul, içinde bulunduğu çevreden öğrenci alır, yetiştirir ve tekrar topluma verir. Okul yönetimi okulun çevresini, toplumu, sosyal ve ekonomik gelişmelerin toplum yaşamına etkilerini tanıması ve tanıtması için etkinliklerde bulunmalıdır. Bunun için (Taymaz, 2001, 195-196):

- a. Öğrencilerin, çevredeki doğal kaynakları, endüstriyel gelişimi sağlayan hammaddeleri tanımaları, yararlanma yollarını öğrenmeleri için girişimlerinde bulunulur.
- b. Çevrede birey, kuruluş ve kurumların okula karşı ilgileri hakkında öğrencilerin bilgi kazanmaları, olumlu görüş geliştirmeleri sağlanır.
- c. Çevredeki kamu ve özel kuruluşların, endüstri ve ticaret alanlarında insangücü gereksinimlerinin nicel ve nitel özellikleri hakkında bilgi edinmeleri için çalışmalar yapılır.
- d. Çevredeki ilgililerin okul hakkında bilgi edinmelerini sağlamak üzere tanıtıcı etkinliklerde bulunulur. Okulda sergi, yarışma, anma günleri ve çay gibi etkinlikler düzenlenerek veli ve çevre bireyleri çağırılır. Okulun çevreye tanıtılması için, okulu tanıtıcı el kitabı hazırlanabilir. Böyle bir tanıtıcı başında, okulun amaçları, tarihçesi, yapısı, kadrosu, kaynakları kayıt kabul koşulları, eğitim programları, öğrenci etkinlikleri gibi hususlara yer verilir.

Okul ile çevre arasında iletişim kurma: Okul ile çevre ilişkilerinin amaçları belirlenir, ulaşım yolları ve alternatifleri saptanarak planlanır. Çevre ile ilişkiler, çevreye uyum sağlamak için halkın düzeyine inmek değildir. Çevre halkına rağmen halkın düşünce ve yaşam biçimlerinin etkilenmesi, kültürün geliştirilmesi için iletişim sağlanması ve ilişkilerin kurulmasıdır. Bunun için;

- a) Okulun içinde bulunduğu toplumca ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri okul ile iş birliği yapmaya ve yardımcı olmaya çağırılır ve isteklendirilir.
- b) Okulda yapılan eğitimi etkileyen çevredeki grup ve liderlerin görüş ve eylemleri okul amaçları yönünde kanalize edilir.
- c) Çevrede toplum yaşamına ve iş hayatına yenilikler getirerek çağdaş düzeye ulaşmasına katkıda bulunulur, yol gösterilir.

d) Çevre sorunlarında okul ile iş birliği içinde çözülebilecek olanları saptanır, uygulama projeleri geliştirilir. İlgili kuruluşlarla yapılacak çalışmalara eğitim yoluyla katkıda bulunulur(Taymaz, 2001, 196-197).

1.2.2 OKUL-AİLE-ÇEVRE İŞBİRLİĞİ İLE İLGİLİ MEVZUAT

Milli Eğitim Bakanlığınca da okul-aile-çevre işbirliğinin düzenlenmesi için bir mevzuat yayınlanmıştır. Bu mevzuat aşağıda sunulmuştur (Kanun No:2908), (Tebliğler Dergisi, 29.07.1965, Sayı:1363):

Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına gereksinim vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışmalar, öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır. Okul yönetimi, ailenin katkısını sağlamak üzere öğrenci veli ve ebeveynlerinin bir araya gelerek birlik ve dernek kurmalarına yardımcı olur. Ancak okul müdürü bu kuruluşları okul emrinde veya okula hizmet edecek kuruluşlar olarak görmeden, aralarındaki ilişkileri ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri ile belirli ilkelere göre düzenler.

Okullarda özel yönetmelikle kurulan okul-aile birliği dernekler kanununa göre kurulan okul koruma dernekleri genellikle birlikte çalışırlar. Okul-aile birliği, okul müdürü, müdür yardımcıları, öğretmenler, öğrenci velileri ve isterlerse öğrenci anne ve babalarının oluşturduğu bir birliktir. Bu birliğe bütün veliler ve okulun yönetici ve öğretmenleri üye kaydedilir. Okul-aile işbirliğinin amacı aile ve okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek, iş birliğini sağlamak, öğrencilerin daha başarılı olmaları için ortaklaşa önlemler almaktır. Okul-aile birliğinin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kuruludur. Bu organlar yönetmelik hükümlerine göre çalışır (Tebliğler Dergisi, 20.06.1983, Sayı:2141). Bu kanuna göre Okul-Aile Birliğinin görevleri şunlardır:

- a. Her fırsattan yararlanarak öğrencilerin millet; vatan, bayrak ve insanlık sevgilerini; Atatürk ilke ve inkılâplarına, manevî değerlere bağlılıklarını; dayanışma duygularını pekiştirmeleri amacıyla veliler ve okul müdürlüğü ile işbirliği yapmak.
- b. Okulun amaç ve eğitim ilkeleriyle eğitim faaliyetleri hakkında ana ve babaları aydınlatmak.

- c. Okulun programı, eğitimle ilgili yönetmelikleri konusunda öğrenci velilerini aydınlatmak.
- d. Öğrencilerin sorumluluk yüklenmelerine; dürüst, nazik, saygılı, başarılı ve düzenli olmalarına katkıda bulunmak üzere aile ile işbirliği yapmak; öğrencilerin başarılarını toplu şekilde ana ve babalarına göstermek için olanaklar hazırlamak.
- e. Çocukların başarılarının artırılması için ana ve babalarla iş birliği yapmak.
- f. Öğrencilerin zamanında ve düzenli olarak okula devamlarının sağlanmasında veliler ve okul müdürlüğü ile iş birliği yapmak.
- g. Evde derslerine çalışmak için imkân bulamayan öğrencilere, okulda çalışma ortamı hazırlamak.
- h. Öğrencilerin disipline ve toplum düzenine uyum sağlamaları için okul müdürlüğü ve velilerle iş birliği yapmak.
- ı. Öğrencilerin yapmaları uygun olmayan işleri, gitmeleri uygun olmayan yerleri okul müdürlüğü ile birlikte tespit etmek ve ana-babalarla işbirliği yapmak.
- j. Öğrencide bulunması istenilmeyen israf, gösteriş ve devlet malını hor kullanma gibi kötü davranışları önleyici tedbirleri almak.
- k. Özel yetiştirmeye ve teşvike muhtaç çocuklar hakkında gerekli çarelere başvurmak.
- l. Resim-iş, müzik, yabancı dil ve beden eğitimi derslerine özel ilgi duyan çocuklara okulda ve çevrede uygun olanaklar hazırlamak.
- m. Öğrencilerin sağlıklı olmaları ve bulaşıcı hastalıklardan korunmaları, temizlik alışkanlıkları kazanmaları, düzenli beslenmeleri ve boş zamanlarını değerlendirmeleri konularında veliler ve okul müdürlüğü ile iş birliği yapmak.
- n. Çocukların trafik kazaları ile diğer kazalardan korunmaları ve bu konuda alınacak tedbirlerle ilgili olarak veliler ve okul müdürlüğü ile iş birliği yapmak.
- o. Okul çağındaki çocukların bakımı, gelişimi ve eğitimi konularında konferanslar düzenlenmesini sağlamak.
- p. Öğrencilerin okul içindeki davranış ve çalışmalarını takip etmek için, ana ve babaların okulu ziyaret etme alışkanlığını kazanmalarına yardımcı olmak.
- r. Sınıf öğretmenlerini öğrencilerin ana ve babalarını ziyaret etmeye teşvik etmek.
- s. Bakıma, yedirilmeye ve giydirilmeye muhtaç hasta ve fakir öğrencilere yardım sağlanması için okul koruma derneği ile iş birliği yapmak.
- t. İşitme, görme, konuşma, beden ve zihin yönünden özürlü veya herhangi bir alanda yetenekli öğrencilerle, eğitimi zor öğrenciler gibi özel eğitime muhtaç çocuklar için tedbirler almak.

- u. Tatillerde veya derslerden sonra okulun kitaplık, bahçe, oyun ve spor tesislerinden öğrencilerin, velilerin, ana ve babaların faydalanmalarını sağlayacak tedbirleri almak.
- v. Çevrede okuma-yazma bilmeyen veya belli alanlarda yetişmek isteyen vatandaşları yetiştirmek üzere okulların yaptıkları faaliyetlere yardımcı olmak.
- y. Ders yılı içinde ve ders yılı sonunda okulun yapacağı faaliyetlere gerekli katkıda bulunmak.

1.2.3 OKUL ÇEVRE İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR

Okul ve toplum karşılıklı konulmuş iki ayna gibidir, birbirlerini yansıtırlar; ancak birinin tam olarak diğerini etkilemesi beklenmemelidir. Okulun görevleri aslında eğitimin görevleridir ve bunlar sosyal, politik ve ekonomik olarak gruplandırılabilir.(Yiğit&Bayrakdar, 2006, 57) Okullarda verilen nitelikli eğitim, toplumun yaşam kalitesinde kendini göstermektedir. Okul, toplumu yani çevresini şekillendirme gücüne sahip ayrıcalıklı bir örgüttür. Bu güç planlı kullanılır ve çevreyle iletişim, etkileşim ve işbirliği içinde yürütülürse etkisi daha da artacaktır. Okul ile çevre arasında sağlıklı bir iletişim kurmak için ilk adımı veliden ya da diğer çevreden beklemek yerine okul ile çevre arasındaki iletişim köprüsünün kapısını ilk önce eğitim yöneticileri ve öğretmenler aralamalıdır. Okul-çevre ilişkisinde yaşanan sorunları şu şekilde gruplandırılabilir.

1.2.3.1 Aileden Kaynaklanan Sorunlar

Aileden kaynaklanan sorunlar, aile içi şiddet, ailenin ekonomik koşullarının yetersiz olması, ailenin eğitim düzeyi, kültür yapısı ve aile üyelerinin eğitimle ilgili geçmiş yaşantılarından kaynaklanabilir.(Yiğit& Bayrakdar, 2006,59–66)

1.2.3.1.1 Anne ve Babanın İlgisizliği

Genellikle çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde, çocuğun eğitimine anne babanın gösterdiği ilgi azalmaktadır. Bu ilgi eksikliğinin temel nedenleri arasında ailenin eğitim düzeyi, ekonomik koşulları, çocuğa ayrılacak zaman yetersizliği ve anne babanın kişilik özellikleri sayılabilir.

1.2.3.1.2 Aile İçi Şiddet

Aile içi şiddet, çocuğun hem zihinsel hem de ruhsal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Aile içinde, eşlerin birbirine ve yine eşlerin çocuklara karşı uyguladıkları şiddet, okul ile aile ilişkilerini etkileyen değişkenlerden biridir. Aile içi şiddete maruz kalan ya da tanık olan çocuğun okul davranışları ve başarısı olumsuz yönde etkilenmektedir.

1.2.3.1.3 Ailenin Ekonomik Koşulları

Ailenin ekonomik koşulları, ailedeki bireylerin yaşam biçimlerini ve kişiliğini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Ekonomik durumu kötü olan veliler okula karşı daha soğuk ve önyargılıdır. Bunun nedeni olarak okullarda öğrencilerden toplanan paralar gösterilebilir. Veli okulla etkileşime geçerse, kendinden para istenileceğini düşünmekte ve okulla olduğunca az ilişki kurmaya çalışmaktadır.

1.2.3.1.4 Ailenin Eğitim Düzeyi

Ailenin eğitim düzeyi ile çocuğunun eğitimine gösterdiği ilgi arasında bir bağ bulunduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan velilerin düşük olanlara oranla katılım konusunda daha istekli oldukları söylenebilir. Ailenin eğitim düzeyinin düşük olması, okulda nasıl bir görev alacağı konusunda çekimser kalmasına neden olmaktadır.

1.2.3.1.5 Ailenin Kültür Yapısı

Aileler ve öğretmenlerin farklı kültürlerden olmaları, okul-aile işbirliğinin engellerindedir. Okul, ailelerin kültürleri ve yaşam tarzlarına duyarlı değilse aileler okula kendilerini yabancı hissedip okuldan uzak durmaya çalışmaktadır.

(Pehlivan,1997'den aktaran Yiğit&Bayrakdar, 2006,65)

1.2.3.1.6 Aile Üyelerinin Eğitimle İlgili Geçmiş Yaşantıları

Velilerin öğrencilik yaşamlarında edindiği olumsuz deneyimler, okula ve öğretmenlere karşı önyargı oluşturabilmektedir. İnsanlarda oluşan önyargıları değiştirmek sabır ve süreç istemektir (Yiğit&Bayrakdar, 2006,65) Burada öğretmenlere ve eğitim yöneticilerine düşen görev bu tarz velileri belirleyip onlarla özel olarak ilgilenmeleridir.

1.2.3.1.7 Anne Babanın Çalışıyor Olması

Günümüzde genellikle hem anne hem babanın çalışıyor olması okulla aile arasındaki iletişimi engelleyebilmektedir. Okuldaki etkinliklere katılma şansını yakalayamayan veliler için toplantılar, şenlikler vb g etkinliklerin bir kısmı hafta sonuna konmalıdır.

1.2.3.2 Okuldan Kaynaklanan Sorunlar

Okulun hedeflerini gerçekleştirmede çevrenin desteğine gereksinim duyduğu gerçeğini gözardı edip velileri bilgilendirmeyen eğitim yöneticileri yüzünden, hem okulun hedeflerini gerçekleştirmesi hem de çocukta beklenen olumlu davranış değişikliklerinin yaratılması olanaksız hale gelmektedir. Okulun amaçlarının aileden başlayarak çevreye doğru olarak kavratılması, hem okulun işini kolaylaştıracak hem de okul-çevre arasındaki iletişimin ve bağların kuvvetlenmesini sağlayacaktır.

1.2.3.2.1 Okulun Fiziksel ve Sosyal Çevresindeki Yetersizlikler

Okulun misyonu, yalnızca öğrencileri eğitmek değildir, yakın çevresinin de kültürel gelişimine katkı yapma ve toplumun gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirme gibi sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları yerine getirebilmek için var olan fiziksel ve sosyal çevrenin çağa ve okulun hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olması büyük önem taşır. (Yiğit&Bayrakdar,2006,68)

1.2.3.2 Okuldaki Diğer Görevlilerin Tutum ve Davranışları

Okullarda öğretmen ve yöneticiler dışında hizmetli, memur, bekçi gibi yardımcı hizmetler sınıfında görev yapan bireyler de bulunmaktadır. Bu bireyler okula gelen veliler karşı olumsuz bir tavır içine girebilmektedir. Bu olumsuz tavırlar velileri ve diğer yakın çevre üyelerini okuldan uzaklaştırabilmektedir.

1.2.3.2.3 Okula Devamsızlık ve Terk Etme

Okula çeşitli nedenlerle devam etmeyen ve ayrılan öğrencilerin velileri bu durumdan öğretmen ve yöneticileri sorumlu tutmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler ise velilerin ilgisizliğinden yakınmakta ve onları suçlamaktadır. Bu karşılıklı suçlamalar okul-çevre ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte ve güven bağıını koparmaktadır.

1.3.PROBLEM CÜMLESİ

Denizli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkileri üzerine görüşleri ve algıları nelerdir?

1.4. ALT PROBLEMLER

1. Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri,
  - (a) cinsiyet,
  - (b) kıdem,
  - (c) mezun olunan okul türü.
  - (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı,
  - (e) branş,
  - (f) okulun öğrenci sayısı ve
  - (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları nasıldır?
4. Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları, (a) cinsiyet,

- (b) kıdem,
- (c) mezun olunan okul türü
- (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı,
- (e) branş,
- (f) okulun öğrenci sayısı ve
- (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

5. Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları nasıldır?

6. Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları,

- (a) cinsiyet,
- (b) kıdem,
- (c) mezun olunan okul türü
- (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı,
- (e) branş,
- (f) okulun öğrenci sayısı ve
- (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın genel amacı, ilköğretim okullarında okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenler üzerine öğretmen görüşlerini, öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlere ilişkin algılarını ve öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlerin kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarını belirlemektir.

Bu bağlamda konunun; okul-aile ilişkileri, okul-fiziksel çevre ilişkileri okul-çevresindeki kurumlarla ilişkileri gibi boyutları ele alınacaktır. Özetle bu araştırma okul-çevre ilişkilerinin daha sağlıklı olması için ne gibi etkenlerin gerçekleşmesi gerektiğini açıklamayı amaçlamaktadır.

1.6.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul ve çevre birbirinden ayrılamayan sistemlerdir, okul çevrenin bir parçasıdır.

Okul, açık bir toplumsal sistem olarak çevresinden ve bir alt okuldan girdiler alır, bunları işleyerek çevreye ve üst okullara verir. Okul bu süreç içinde sürekli çevreyle etkileşim ve iletişim halinde olmak zorundadır. Okul- çevre iletişimini ve etkileşimini belirleyen pekçok etken vardır, bu etkenler doğrultusunda ilişkiler sağlıklı olmakta ya da belli aksaklıklar yaşanmaktadır.Bu etkenlerin neler olması ve ne şekilde gerçekleşmesi gerektiği belirlenirse, okul-çevre ilişkilerinin daha sağlıklı olması için gerekli önlemler alınabilir.

1.7.SAYILTILAR

Bu araştırmada sayıltılar aşağıdaki gibidir:

1. Öğretmenler, hazırlanan ölçme aracındaki sorulara içtenlikle ve doğru yanıt vermişlerdir.
2. Ölçme aracının kapsam geçerliliği için başvuru uzman kanıları yeterlidir.

1.8.SINIRLILIKLAR

Bu araştırma,

1.2006–2007 öğretim yılında Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.

2.Araştırma konuyla ilgili ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

1.9. TANIMLAR

Okul Çevresi: Okulun etkileşim içinde olduğu, girdilerini aldığı ve çıktılarını sunduğu, etkilediği ve etkilendiği varlık olay, olgu oluşumlarının tümüdür. Bu bağlamda okulu etkileyen varlıklar, olaylar, olgular ve düşüncelerin tamamı okulun çevresini oluşturur.

Fiziksel Boyut: Okulun çevresindeki ve içindeki fiziksel koşulların tamamını içine alan boyuttur.

Sosyal Boyut: Okulun çevresiyle ilişkilerinde insan etkeninin öne çıktığı ve insan ile etkileşimin en yoğun olduğu boyuttur.

Psikolojik Boyut: Okulla ilişkisi bulunan yönetici, öğretmen, veli, öğrenci vb bireylerin psikolojilerini etkileyen her türlü olay ve olguyu içine alan boyuttur

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili olarak yurt içinde ve dışında yapılan çalışmaların özetlerine yer verilmiştir.

2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde konuyla ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar özet halinde verilmiştir.

Kazak'ın (1999) "Okul-Aile İşbirliği ve Sorunları" adlı araştırmasında velilerin toplumsal konularına bağlı olarak, ilköğretim okullarında okul-aile işbirliği düzeyini, etkinliklerini ve problemlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bilgi toplama aracı olarak, yönetici-öğretmen ve veliler için iki anket formu geliştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Sakarya İl Merkezindeki 16 ilköğretim okulundan, random yoluyla seçilmiş 10'u oluşturmaktadır. Anketler, 32 okul yöneticisi, 101 öğretmen ve 306 öğrenci velisine uygulanmıştır. Verilerin analizinde, frekans(f), yüzde(%), standart sapma (Ss), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) alınmıştır. Araştırmanın sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- 1) Ziyaretlerle ilgili olarak, tüm gruplar yeterli görülmektedir.
- 2) Yönetici-öğretmen ve velilerin tutumlarıyla ilgili olarak önemli bir problemle karşılaşılmamıştır.
- 3) Veli toplantıları ile ilgili olarak önemli bir problemle karşılaşılmamıştır.
- 4) Okul-aile iletişimi açısından, okul-aile birliklerinin fazla etkin olmadığı görülmüştür.
- 5) Okul, yazılı iletişim sağlama konusunda yetersiz bulunmuştur.

Çeviş (2002) “Denizli İli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul-Aile İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen ve Veli Tarafından İdeal ve Pratik Düzeyde Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, ilköğretim okullarındaki okul-aile işbirliği ve iletişimde var olan ve olması gereken (ideal) düzeylere ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Denizli ili merkezindeki değişik resmi ilköğretim okullarında çalışan 60 yönetici ve 60 öğretmen ile bu okullarda öğrenim gören öğrenci velilerinden 60 tanesi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul-Aile İşbirliği Ve İletişimi Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin psiko-sosyal özelliklerine ait bilgiler ankette “Kişisel Bilgiler Formu” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, gerekli görülen betimsel istatistikî tekniklerin yanında veri gruplarının türüne göre t testi ve F çözümlenmeleri yapılmış, F değerlerin önemli olması halinde farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Tukey Testi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Öğretmenler varolan okul-aile işbirliği ve iletişimi durumlarında daha olumlu bir yaklaşım sergilerken; velilerin ise varolan durumdan pek memnun olmadıkları sonucu görülmüştür.
- 2) Olması gereken durumlar okul-aile işbirliği ve iletişimi durumlar düzeyinde statülerin ortalamaları arasındaki farkların önemli olduğu gözlenmiştir. Olması gereken durumlar düzeyinde yönetici statüsünün beklentileri diğer statülerin beklentilerinden daha yüksek çıkmıştır. Ancak olması gereken durumlar düzeyinde veli statüsünün beklentileri düşük çıkmıştır.
- 3) Hem varolan hem de olması gereken okul-aile işbirliği ve iletişimi durum düzeylerinde katılımcıların veli cinsiyeti, hizmetiçi eğitim ile ilgili psiko-sosyal özelliklerinde ortalamalar arasındaki fark önemli çıkmıştır.
- 4) Varolan okul-aile işbirliği ve iletişimi durum düzeylerindeki Okul-Aile Birliğine velilerin üye olma durumlarına göre, yönetici ve öğretmenlerin kadro durumlarına göre ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir. Olması gereken okul-aile işbirliği ve iletişimi durum düzeyinde katılımcıların kişilik özellikleri ortalamaları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır.

Yıldırım'ın (2002) “Müfredat Laboratuar Okullarında Okul-Veli, Okul-Üniversite ve Okul-Çevre İşbirliği” adlı çalışmasında eğitimde kaliteyi artırmayı

amaçlayan müfredat laboratuvar okullarında okul-veli, okul-üniversite ve okul-çevre işbirliğinin yeterli düzeyde sağlanıp sağlanmadığını saptamak amaçlanmıştır. Araştırma, 2000–2001 öğretim yılında Eskişehir ilinde bulunan 12 müfredat laboratuvar okulu ile bu okullarda görev yapan toplam 84 işbirliğini geliştirme ekibi üyesi ile çalışılarak yapılmıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan biri okul müdürlerine yönelik Okul Etkinlikleri Görüşme Formu, diğeri işbirliğini geliştirme ekibi üyelerine yönelik Okul-Veli, Okul-Üniversite ve Okul- Çevre İşbirliği Anketi ile elde edilmiştir. Okul Etkinlikleri Görüşme Formu ile okul müdürlerinin müfredat laboratuvar okullarında okul-veli, okul-üniversite ve okul-çevre işbirliğini sağlamayı amaçlayan etkinliklerin ne ölçüde gerçekleştiği ile ilgili görüşleri toplanmıştır. Okul-Veli, Okul-Üniversite ve Okul-Çevre İşbirliği Anketi ile de işbirliğini geliştirme ekibi üyelerinin müfredat laboratuvar okullarında karşılaşılan okul-veli, okul-üniversite ve okul- çevre işbirliği ile ilgili sorunlarla bu alanlardaki işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan önerilere ilişkin görüşleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzde kullanılmıştır. Ayrıca, çözümlenmelerin yapılmasında “SPSS” bilgisayar programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- 1) Müfredat laboratuvar okullarında okul-veli, okul-üniversite ve okul-çevre işbirliği için yapılması gereken etkinlikler içerisinde okul-veli işbirliğinde, velilerin okul sorunlarını çözmeye yardımcı olması, okulda düzenlenen etkinliklere katılması ve velilerin okula yönelik ilgi ve bilgilerden okulun yararlanması dışındaki etkinlikler, yeterli düzeyde gerçekleştirilmektedir.
- 2) Okul-çevre işbirliğine dönük etkinlikler içerisinde okulların gereksinmelerini karşılamada çeşitli kamu kuruluşlarının ve özel sektörün katkısını sağlama, okula ait bina ve tesislerin çevrenin gereksinmeleri için kullanılması ve okula yönelik olumsuz görüş oluşmasını engellemeye dönük önlemler alınması dışındaki etkinliklerin gerçekleştirilemediği söylenebilir.
- 3) Müfredat laboratuvar okullarında okul-veli işbirliğine dönük etkinliklerin yeterli düzeyde gerçekleştirildiği, buna karşılık okul-üniversite işbirliğine dönük etkinliklerin hiç gerçekleştirilemediği, okul-çevre işbirliğine dönük etkinliklerin ise yeterince gerçekleştirilmediği söylenebilir.

Akyürek (2004) “Okul Çevre İşbirliğinin Geliştirilmesi” adlı araştırmasında okulların çevresiyle ilişkilerini incelemeyi, bir okuldaki uygulamaları ortaya koymayı ve elde edilen bulgulara dayalı öneriler geliştirmeyi amaç edinmiştir. Veri toplama aracı olan “Okul Çevre İlişkilerini İnceleme-Görüşme Formu” araştırmacı tarafından alanyazına dayalı olarak geliştirmiştir. Araştırmada okul-çevre işbirliğine ilişkin, okul yönetimince yapılması gerekenlerle bu konuda Prof. Dr. Şevket Raşit Hatipoğlu Lisesinde yapılanlar yer almıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- 1) Çevreyi tanıma çalışmaları sistemli değildir. Okul yönetimi okulun velilerini, çevrenin yapısını ve olanaklarını bilmemektedir.
- 2) Okulun kendisini çevreyi tanıtmaya ekibi ya da bir web sitesi olmaması, okulu çevreye tanıtmaya çalışmalarını aksatmaktadır. Okul çalışanları, velilerle ve çevreyle iletişim konusunda sıkıntı çekmektedir.
- 3) Okul yönetimi, okul binasını çevre halkına kullandırmakta ve çevrenin yaralanabilmesi için çeşitli hizmetleri işbirliği olanaklarını kullanarak sunmaktadır.
- 4) Okul çalışanlarına eğitim olanağı sunma çalışmalarının geliştirilmeye gereksinimi vardır. Okul yönetimi ile çevre kurum ve kuruluşları arasında etkin bir işbirliği vardır. Mesleki rehberlik için bazı meslek gruplarının temsilcileri okulda seminerler vermektedir.

Çelik'in (2005) “Okul-Aile İlişkisinde Yaşanan Sorunlar” adlı çalışmasında İlköğretim I. Kademe öğretmenlerinin ve ana babaların okul aile ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini alarak, okul ile aile arasındaki sorunları ve beklentileri belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Kadıköy, Ümraniye ve Maltepe ilçelerindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan toplam 195 öğretmen, 25 yönetici ve yine bu kurumlarda çocukları okuyan 595 anne-baba oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmede öğretmen, yönetici ve anne-babaların görüşlerini belirlemek amacıyla aritmetik ortalama ve standart sapmalar, öğretmen, yönetici ve anne-babaların okul-aile ilişkilerine yönelik görüşlerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

- 1) Sorunlara katılım oldukça yüksek düzeydedir. Öğretmenlerin okul-aile ilişkilerinde en çok sorun yaşadıkları konular: Velilerin çocuklarının sosyal ve duygusal davranışlarından çok, ders başarıları ile ilgilenmeleri, velilerin çocuklarının olumsuz yönlerini kabullenmek istememeleri, velilerin okulla yalnızca çocukları ile ilgili bir sorun olduğunda görüşmek istemeleridir. En az sorun yaşadıkları konular ise velilerin öğretmenlerle karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak istememeleri, velilerin öğretmenlerle olan ilişkilerinde saygılı davranmamaları ve velilerin işbirliğine açık olmamalarıdır.
- 2) Öğretmenlerden okul-aile ilişkilerinde cinsiyetlerine göre bayan öğretmenler, yaşlarına göre 20–30 yaş arasındaki öğretmenler, statülerine göre yönetici olanlar ve branşlarına göre de diğer branşlar daha çok sorun yaşamaktadır.
- 3) Ana babaların okul-aile ilişkilerinde en çok sorun yaşadıkları konular: Öğretmenlerin aile ziyaretleri yapmaması, okulla ilgili kararlar alınmasında velilerin fikrinin alınmaması, velilerin okula yalnızca çocukları ile ilgili bir sorun olduğunda çağrılmasıdır. Ana- babaların okul-aile ilişkilerinde en az sorun yaşadıkları konular ise; öğretmenlerin ödevleri kontrol etmemesi, öğretmenlerin yalnızca para ile ilgili konular olduğunda görüşmek istemesi ve öğretmenlerin velilerle ilişkilerinde, velilere karşı aşırı derecede kuralcı ve katı davranmasıdır.
- 4) Ana babalardan okul-aile ilişkilerinde statülerine göre babalar; eğitim durumuna göre de okula gitmeyenler ve ilkokul mezunu olanlar daha çok sorun yaşamaktadır. Yaşlarına göre ise; velilerin okul hakkında yeterince bilgilendirilmemesi ve sınıf etkinliklerinde daima belirli kişilere görev verilmesi konusuna 20–30 yaş grubundaki veliler 41–50 yaş grubundaki velilerden daha çok katılmaktadır. Öğretmenlerin öğrenci ve velilerle ilgili ön yargılara ve olumsuz tutumlara sahip olması konusunda ise 51–60 yaş grubundaki veliler 31–40 yaş grubundaki ve 41–50 yaş grubundaki velilerden daha çok katılmaktadır.

Kolay'ın (2003) "Okul-Aile-Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi" konulu çalışmasında özellikle son yıllarda önemi daha da artan ve eğitimde çok önemli rolü olan okul-aile-çevre işbirliğinin yeri ve önemini belirtmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada bu konuda yapılmış yerli ve yabancı araştırmalar incelenerek Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilgili mevzuatında da bu konu araştırılarak mevcut durum

ve bu konunun önemi belirtilmiştir. Türk eğitim sisteminde özellikle okul-aile-çevre arasında yeterince iş birliği sağlanamamıştır. Bunda hem okulların hem de aile ve çevrenin etkisi büyüktür. Bu da özellikle öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrenci başarısının düşmesi, çocukların zararlı alışkanlıkları daha küçük yaşlarda edinmeye başlaması, okullardaki birçok sıkıntılar bu durumun en önemli sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında sunulan öneriler şu şekildedir:

- 1) Okul-çevre ve özellikle aile işbirliğinin önemi ve bu işbirliğinin geliştirilme yolları açısından okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çeşitli eğitimlerle bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır.
- 2) Aileler, öğrencinin eğitiminde okulun yanında en etkili kurumu oluşturmaktadır. Öğrenciyi tanımada, yönlendirmede, yeteneğini ve kapasitesini artırmada mutlaka aileyle işbirliğine gidilmelidir. Bunu sağlayabilmek için, çok çeşitli nedenlerle ailelerin okula gelmesi, öğrenci sorunlarını paylaşması, öğretmen ve yöneticiler ile ortak kararlar geliştirmesi ve çocuğunun başarısı için rol alması ve katkıda bulunması sağlanmalıdır.
- 3) Aile-okul işbirliğini artırabilmek için posta, telefon, internet, çeşitli dergiler, gazeteler, oturumlar, toplantılar gibi birçok araçtan yararlanılmalı; ailelerin çeşitli etkinliklerden, çocuklarının okuldaki performansından haberdar edilmesi sağlanmalıdır.
- 4) Okullarda bulunan okul-aile birliğine ilişkin önemli hususlar yönetmeliklerde her ne kadar yer alsada da, bu birliklerin etkili şekilde çalışması sağlanmalıdır.
- 5) Okul yönetimi çevrenin eğitime ilişkin beklentilerini karşılayarak sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmesi ve kalkınması için insangücünün başarılı olabilmesi için çevredeki tüm kamu ve sivil toplum örgütleri ile iletişim kurmalı, işbirliği yapmalı, koordinasyon sağlamalıdır.
- 6) Okul, çevreye ve topluma beklediği hizmeti verebilmeli ve yararlı olabilmelidir. Okullar sadece eğitim-öğretim kurumları değil çevrenin kültür merkezi hâline getirilmelidir. Okul toplum etkinliklerinin merkezi olabilmek için akşamları, hafta sonları ve tatillerde açık olmalıdır. Okul, gece ve gündüz hem yetişkinlere, hem de çocuk ve gençlere açık olmalı, derslerin yanı sıra yetişkinler de okulda sosyal, kültürel ve dinlenmeye yönelik etkinliklere katılmalıdırlar.

Özmen ve Harktı'nın (2004) "Denizli İlindeki İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Çevresiyle Bütünleşebilme Düzeyleri" adlı çalışmasında, okulların çevre ile ne derecede bütünleşebildiklerini ortaya koymak ve alanyazındaki bilgiler ve bu araştırmadan elde edilen bulgular eşliğinde, etkili eğitimin gerçekleştirilebilmesine yönelik öneriler geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma evrenini Denizli ilindeki ilköğretim ve orta öğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına, Denizli il merkezindeki üç eğitim bölgesinde yer alan ortaöğretim okullarının tümü, ilköğretim okullarından ise, her eğitim bölgesinden rastgele yöntemle seçilen dörder okul örneklem olarak alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen, beş seçenekli Likert tarzında, 49 maddeden oluşan bir anket kullanılmıştır. Anket maddeleri ayrıca işlevlerine göre, "Okula Maddî Kaynak Sağlama", "Öğretim Kadrosunun Meslekî Gelişimini Sağlama", "Öğrenci Gelişimini Sağlama" ve "Sosyal-Kültürel Bütünleşmeyi Sağlama" boyutları altında gruplanmıştır. Verilerin analizinde parametrik olmayan k-bağımsız örneklem ve parametrik olmayan iki bağımsız örneklem testleri hesaplanmıştır. Araştırmanın bulguları şu şekildedir:

- 1) Belirlenen tüm boyutlarda, yöneticilerin çevreyle ilişkilerdeki yeterlik düzeyine ilişkin görüşlerin, sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri, rehber öğretmenler ve yöneticiler sıralamasına uygun düşecek şekilde gittikçe artan bir oranı yansıttığı görülmektedir. Tüm boyutlarda, sınıf öğretmenleri en az, yöneticiler ise en çok aritmetik ortalama değer ile görüş belirtmektedirler.
- 2) Boyutlar temelinde, "maddî kaynak sağlama", "öğretim kadrosunun meslekî gelişimini sağlama" ve "öğrenci gelişimini sağlama" bakımlarından çevreyle olan ilişkilerin genel ortalamasının orta düzeyi yansıttığı görülmektedir. "Sosyal-kültürel bütünleşme" boyutu ise orta düzeye yakın bir yüksek düzey yansıtmaktadır. Bu durum, sosyal-kültürel bütünleşme dışındaki diğer boyutlarda çevreyle ilişki düzeyinin pek de iyi düzeyde olmadığını göstermektedir.
- 3) Denek grupları arasında anlamlı farklılık yansıtan "öğrenci gelişimini sağlama" boyutunda, sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri orta düzeyi yansıtmakta; rehber öğretmen ve yönetici görüşleri ise yüksek düzeyi yansıtmaktadır. Sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşleri yönetici görüşlerinden anlamlı şekilde daha düşüktür. Rehber öğretmenlerin görüşleri ise sınıf ve branş öğretmenlerinden

daha yüksek, yöneticilerden ise daha düşük bir oranı yansıtmaktadır. Öğrenciyle en çok yüz yüze olan ve öğrenci gelişimini daha iyi izleme fırsatı bulan sınıf ve branş öğretmenlerinin öğrenci gelişimi açısından çevreyle olan etkileşim ve iş birliğini yöneticilere göre daha yetersiz bulmaları dikkat çekicidir. Bu durum, çevreyle olan ilişkilerin öğrenci gelişimine yeterince katkıda bulunmadığı; yöneticilerin öğrenci gelişimi hakkında öğretmenlerle yeterince etkileşimde bulunmadığı veya yöneticilerin yeterince objektif davranmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

- 4) Sosyal-kültürel bütünleşme açısından, orta düzeyde görüş belirten sınıf öğretmenlerinin, yüksek düzeyde görüş belirten rehber öğretmen ve yöneticilerle anlamlı şekilde farklılaşma gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, yapılan çeşitli görüşme, toplantı veya etkinliklerden sınıf öğretmenlerinin fazlaca bilgilendirilmedikleri; politika oluşturma ve kararlara katılmada fazla yer alamadıkları; sosyal-kültürel bütünleşmeye yönelik etkinliklerde yeterince rol alamadıkları ve sosyal-kültürel bütünleşmeye yönelik etkinliklerin sonuçlarının sınıfa yansıtılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Çubukçu ve Girmen'in (2004) "Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri" adlı araştırmasının temel amacı, ortaöğretim düzeyindeki okulların, etkili okul özelliklerine sahip olma düzeylerini belirlemektir. Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen "Etkili Okul Anketi" kullanılmıştır. Araştırmada örneklemini Bilecik ili Bozüyük ilçesinde ortaöğretim okullarındaki 782 öğrenci ve 69 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada etkili okulun beş boyutu ele alınmıştır. Bunlar; okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul kültürü ve aile katılımıdır. Araştırma sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

- 1) Etkili okulun bir boyutu olan okul yöneticisine ilişkin olarak, olması gereken özelliklerin gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin algıları yüksektir. Yöneticiler hakkında en yüksek düzeyde "okulda başarıya önem verir ve destekler" ifadesinde birleşmektedirler.
- 2) Etkili okulun bir boyutu olan okul yöneticisine ilişkin olarak, göstermeleri gereken davranışların gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmen ve öğrenci algıları arasında "okulda geçirdiği sürenin çoğunu eğitim-öğretim işlerine

ayırır” ve “insan ilişkilerine önem verir ve eşitlik ilkesine bağlıdır” anlamlı bir fark vardır.

- 3) Etkili okulun bir boyutu olan örgüt kültürüne ilişkin olarak, olması gereken özelliklerin gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmenlerin en yüksek düzeyde katıldıkları yargı “Okulun amaçlarına ulaşması konusunda yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında işbirliği vardır” ifadesidir. Öğretmenlerin en düşük düzeyde katıldıkları yargı “okulun kendine ait değerlerini yansıtan geleneksel törenleri vardır” ve “tüm personel bir takım ruhu içinde çalışır” ifadesidir. Bu durum ortaöğretim kurumlarında iletişime yeteri kadar önem verilmediği düşüncesini uyandırmaktadır.
- 4) Etkili okulun bir boyutu olan okul çevresi ve velilere ilişkin olarak, olması gereken özelliklerin gerçekleşme düzeyi konusunda öğretmen algılarına göre ortaöğretim okullarında okul çevresi veliler boyutuyla ilgili olarak, ortaöğretim kurumlarının veli ve okul çevresi ile iletişime açık olduğu ancak okul-aile iletişiminin beklenen düzeyde olmadığıdır.

2..2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde konuyla ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar özet halinde verilmiştir.

Hill'in (2003) “ Okul Çevre İlişkileri: Sosyal ve Eğitimsel Eşitlik Arayan Çevreye Dayalı Gençlik Organizasyonları Üstüne Etnografik Bir Çalışma” konulu çalışmasında ölçme aracı olarak mülakat yöntemini(açık uçlu sorularla) kullanmıştır. Uyum Merkezindeki velilerle ve çalışanlarla yapılan mülakatlarda velilerin okul ve çevreye dayalı organizasyonların ilişkilerine bakış açılarının açıklanması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Okulların Çevreye Dayalı Organizasyonlarla ilişkilerinin güçlenmesi ve iyileşmesi çevreyle olan ilişkiye de katkı sağlayacaktır.
- 2) Okullar Çevreye Dayalı Organizasyonlardan (Community Based Organisation) çocukların ve ailelerin sosyo-ekonomik durumlarını, duygusal yapılarını anlamak ve bunu okul-çevre ilişkileri lehine kullanmak için faydalanmalıdırlar.

- 3) Çevreye Dayalı Organizasyonlar çevrenin tarihini ve kültürünü çok iyi anladıklarından okulların çevreyle olan sorunlarının çözümünde yol gösterici ve destek sağlayıcı olmalıdırlar (<http://proquest.umi.com>).

Hotz ve Mahon (2003) tarafından yapılan “Pozitif Okul-Çevre İlişkilerini Anlamak: Başarılı Okulların Pazarlama Stratejileri” konulu araştırmada okul yöneticileri, okul-çevre ilişkileri konusunda uzman kişiler ve o bölgedeki okullarla ilgili görüşlerini paylaşmak isteyen kişiler olmak üzere üç grup katılımcı kullanılmıştır. Çalışma telefon görüşmeleri, anket uygulamaları ve amaca yönelik grup katılımı yöntemleri kullanılarak sonuçlandırılmıştır. Araştırma başarılı okul-çevre ilişkilerinin ortaya çıkabilmesi için okulun ve çevrenin sahip olması gereken özellikleri bulmayı amaçlamaktadır. Bu araştırma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- 1) Sağlıklı okul-çevre ilişkisine sahip toplumlar planlanmış resmi olmayan etkileşime/iletişime sahiptir. Toplumdaki bireylerin okulda bir araya gelebilmeleri için çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.
- 2) Sağlıklı okul-çevre ilişkisine sahip toplumlar, çocuklarının etkinlikleriyle birbirlerine sıkıca bağlanmıştır.
- 3) Sağlıklı okul-çevre ilişkisine sahip toplumlar okulu kendileriyle aynı vizyonu paylaşan bir bütün olarak görmektedirler.
- 4) Sağlıklı okul-çevre ilişkisine sahip toplumlarda okul yöneticileri ve veliler konuları rahatlıkla tartışmaya açabilmektedirler.
- 5) Sağlıklı okul-çevre ilişkisine sahip toplumlarda en önemli nokta, bireylerin okullarla birebir ilişki kurduklarında geliştirdikleri ilişki ve bağların sağlam olmasıdır (<http://proquest.umi.com>).

Samdal (1997) tarafından yapılan “Öğrencilerin Okul Çevresine İlişkin Algıları ile Okul ve Akademik Başarıya Dair Doyumları Arasındaki İlişki” konulu uluslar arası araştırmanın amacı, öğrencilerin psiko-sosyal okul çevresi ve akademik başarılarına bağlı olan okul doyumunun düzeyini öğrenmektir. Araştırmanın örneklemini dört Avrupa ülkesi olan Finlandiya, Norveç, Letonya ve Slovakya’daki öğrencilerdir. Araştırmada “Dünya Sağlık Örgütü: Okul-Çağındaki Çocuklarda Sağlıklı Davranış Envanteri” kullanılmıştır. Çalışmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- 1) Öğrencilerin okuldaki doyumunu ve algılanan akademik başarı arasında güçlü bir korelasyon vardır.
- 2) Araştırmada öğrencilerin okulla ilgili doyumunda en önemli etkenin akademik başarılarına bağlı olan psiko-sosyal okul çevresinin etkili belirleyici faktör olduğu tüm ülkelerde gözlenmiştir
- 3) Öğretmenlerin öğrencilerden aşırı yüksek beklentileri ve düşük akademik başarı arasında bir korelasyon vardır (<http://proquest.umi.com>).

İçin Stres ve Yalnızlık Kaynağı” konulu araştırmada bayan öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini 76 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda şu bulgular elde edilmiştir:

- 1) Bayan öğretmenler okul ortamında erkek öğretmenlere oranla daha fazla strese maruz kalmaktadırlar.
- 2) Genç bayan öğretmenler erkeklere oranla daha çok yalnızlık duygusu yaşama riski taşımaktadırlar
- 3) Okul yönetimi tarafından alınan önlemlerle stres ve yalnızlık duygusu azaltılabilir (<http://proquest.umi.com>).

Calabrese(1987) tarafından yapılan “Okul Çevresinin Bayan Öğretmenler Üzerinde Etkisi” konulu araştırmada bayan öğretmenlerin okul çevresinden ne şekilde etkilendiği öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kansas’tan ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinden 170 öğretmen oluşturmaktadır. Ölçme aracı olarak “Çevre Stres Envanteri” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir:

- 1) Bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre strese neden olan durumlara/ olaylara daha çok tepki vermektedir.
- 2) Bayan öğretmenler birçok rolü bir arada üstlendikleri için (anne, eş, ev hanımı, öğretmen) zaman zaman rol karmaşası yaşamaktadırlar.
- 3) Erkek öğretmenler bayan meslektaşlarına oranla daha çok takdir edilmekte ve bu tutum bayan öğretmenlerde iş doyumsuzluğuna neden olmaktadır (<http://proquest.umi.com>).

Wilson (2002) tarafından Washington Okul Araştırma Merkezi için yapılan “Okul Çevresi ve Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişkiler: Etkili Okullarda Yapısal

Eşitleme Modeli Yaklaşımı” konulu araştırmada okulun çevreyle olan ilişkisinin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri ve yapısalcı yaklaşımla ilişkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini Washington’daki 239 ilkö, orta ve lise okulundan 4307 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada “Öğretmen Perspektifleri Envanteri” kullanılmıştır. Envanterde bulunan Okulun özellikleri ve öğretim metodlarıyla ilgili maddeler faktör analizine tabi tutulmuş ve çıkarılan dokuz maddeden sonra yüksek başarıya sahip okulların özellikleri ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonuçları şöyle özetlenebilir:

- 1) Aile ve çevre katılımını destekleyen, sorumlu davranış ve karşılıklı saygıyı uygulayan ve karşıdan bekleyen bir personelle çalışan okullarda ilişki düzeyi olumlu çıkmıştır.
- 2) Okul-çevre uyumu ve etkileşiminin doğrudan olmamakla birlikte yapısalcı öğretim metodu yardımıyla öğrenci başarısını olumlu etkilediği gözlenmiştir.
- 3) Öğrenci başarısı için okul-aile ve okul-çevre iletişiminin gerekli ve önemli olduğu gözlenmiştir (<http://proquest.umi.com>).

Niebuhr’un (1995) “ Okul İklimi, Aile Çevresi ve Öğrenci Özellikleri İlişkisinin Akademik Başarıya Motivasyon Olarak Etkisi” konulu çalışmasında okul iklimi ve aile çevresi ilişkilerinin öğrencilerin akademik başarısının üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 128’i kız 113’ü erkek olmak üzere, toplam 241 lise birinci sınıf öğrencisidir. Veriler 163 sorudan oluşan ve okul iklimi, aile çevresi ve motivasyon farklılıklarını ölçen bir anket aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler regresyon analizine tabi tutulmuştur, çalışmanın sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Okul ikliminin ve aile çevresinin öğrenci başarısı üzerinde motivasyon olarak etkisi yüksektir.
- 2) Okul-aile ilişkilerinin olumlu olması öğrenci motivasyonunu arttıran bir etkendir (<http://proquest.umi.com>).

Thomas ve Berk’in (1981) “ Küçük Çocukların Yaratıcılığının Gelişmesinde Okul Çevresinin Etkileri” konulu araştırmasında değişken okul çevrelerinin yaratıcılığın gelişmesindeki etkilerinin keşfedilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini altı okuldan 225 öğrenci olarak belirlenmiştir, tanımlayıcı istatistiği

belirlemek amacıyla bu okullardaki öğretmenlere ayrıca açık uçlu sorularla mülakat yapılmıştır. Ölçme aracı olarak “Torrance Yaratıcılık Testleri” kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1) İlköğretim okul çağındaki çocukların çevrelerinden daha resmi ortamda yetişen çocuklara göre pozitif yönde etkilendiği görülmüştür
- 2) Kızlar erkeklere göre resmi olmayan okul ortamında daha çok yaratıcılık göstermektedirler (<http://proquest.umi.com>).

Kubik'in yaptığı “Alkolsüz İçecekler, Şeker ve Fast Food: Veliler ve Öğretmenler Ortaokul Çevresindeki Yemek Ortamıyla İlgili Ne Düşünüyor?” konulu araştırmada ortaokul çevresindeki yemek ortamı düşünüldüğünde velilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin ve inançlarının ne olduğunun ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Minneapolis metropolünde 16 okulda 350 veli ve 490 öğretmen olarak belirlenmiştir. Anketler okullardaki öğretmenlere ve velilere posta yoluyla ulaştırılmıştır. İstatistiksel analiz; veli ve öğretmenlerin ergenlerin okul ve okul çevresindeki yeme alışkanlıklarına ve yemek seçimlerine dair görüş ve inançlarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Çalışma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- 1) Öğretmenlerin ve velilerin büyük çoğunluğu, beslenme sağlığı konusuna gerekli önemin verilmediğini düşünmektedirler.
- 2) Öğretmenlerin ve velilerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin beslenme sağlığının okul tarafından birinci öncelikte ele alınması gerektiğini düşünmektedirler
- 3) Öğretmenlerin ve velilerin büyük çoğunluğu okul içinde ve okul çevresinde öğrencilere daha sağlıklı hizmet verebilecek ortamın yaratılmasını istemektedirler (<http://proquest.umi.com>).

Smith (1983) “Öğrencilerin Okul Çevresiyle İlgili Görüşleri ve Öğretmenlerin Bu Görüşlere İlişkin Algıları Arasındaki İlişki” konulu araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerin okul çevresiyle ilgili görüşlerine dair algılarının doğruluğunun araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Georgia'daki 11 ortaokuldan birinin öğrenci ve öğretmenleri olarak belirlenmiştir. Ölçme aracı olarak “Orta Okul Çevresi Ölçme Envanteri” kullanılmıştır. Bu envanter, yabancılaşma, insancılık, kendi

kendini idare etme, moral, faydacılık ve kaynaklar olmak üzere altı boyuttan oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda ulaşılan bulgular şöyledir:

- 1) Öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri arasında yabancılaşma ve moral boyutlarında fark gözlenmemiştir. Diğer dört boyutta öğrenci ve öğretmen görüşleri farklılık göstermektedir.
- 2) Boyutlar öğrenciler açısından tek tek ele alındığında hepsinde pozitif sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrenciler kendilerini okula ait hissetmekte, arkadaşlık ilişkileri kurabilmekte, bağımsız çalışmalar gerçekleştirebilmekte, kaynaklara istedikleri zaman ulaşabilmektedirler ve moral düzeyi bakımından yüksektirler (<http://proquest.umi.com>).

Kulkanek (2006) “Okul ve Toplum: Kırsal Çevrede Bir Ortaokul ve Toplum İlişkileri Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmasında ailelerin, öğrencilerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin bir Amerikan şehrinde bir lise ve onu çevreleyen toplum arasında yaşanan sosyal ilişkiye dair algılarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın birinci sorusu: “Lise ve onu çevreleyen toplum arasındaki sosyal ilişkiler nelerdir?” olmuştur. Gerekli veriler iki aşamada toplanmıştır: Öncelikle öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticiler bilgisayar ortamında “Sebebi Görmek” adlı anketten bir dizi soruya yanıt vermişlerdir, daha sonra alınan yanıtlar doğrultusunda hazırlanan kişisel haritalar yüz yüze ya da telefon ortamında tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırmanın örnekleme, bu lisedeki ulaşılabilen tüm öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerdir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Çalışmada ortaya çıkan dört ana başlık: nesiller arası ilişki, sürekli büyüme, eski ve yeni kültür ile program dışı etkinliklerdir.
- 2) Okul çevresine yeni aileler katılmakta ve okul ortamı da sürekli büyümektedir, okullar bu ailelere de ulaşmalıdır.
- 3) Tüm katılımcılar öğretim programı dışındaki etkinlikleri desteklemekte ve okul-toplum ilişkisinin gelişmesinde önemli olduğunu vurgulamaktadır.
- 4) Okulun toplumla ilişkisinin başarılı olması için okullar, aileleri mümkün olduğunca kendine yaklaştırmalıdır (<http://proquest.umi.com>).

Hoar'ın (2004) "İlişkiler, Statü ve Gelenekler: Fiji Köyünde Toplum ve Okul" adlı araştırmasında okul ve toplum arasındaki karmaşık ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini olarak, Fiji'de bir ilköğretim okulu ve onun çevresindeki halk seçilmiştir. Araştırmada iki yıllık bir veri toplama dönemi olmuştur, bu dönemde gözlemler, resmi olmayan görüşmeler ve gruplarla ve bireylerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler gibi etnografik araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Geleneksel ve hiyerarşik toplumlarda ailelerin birey üzerinden aldığı resmi eğitimi destekleme kararı topluca gerçekleşmekte ve ilişkileri güçlendirmekte, statüyü pekiştirmekte ve gelenekleri korumaktadır.
- 2) Aileler, öğrencilerine sağlayacağı imkânlardan ötürü İngilizce eğitimi desteklemekte ve yerel dil ve kültürü öğreten programlara çok az destek vermektedir.
- 3) Batı toplumlarında görülen öğrenci başarısını artırmak, toplumu bilinçlendirmek ve eğitim sistemlerinin güvenilirliğini desteklemek için aile ve toplum katılımı diğer toplumlarda bu kadar yoğun görülmemektedir (<http://proquest.umi.com>).

Wechsler'ın (2001) "Bir Çevre Çalışması: Destekleyici Bir Çevre ve Onun Okulları Arasındaki İlişkiyi Anlamak" adlı çalışmasında East Bay Birleştirilmiş Okul Bölgesini örneklem olarak almış ve bu bölge içinde bulunan tüm öğretmen ve idarecilerle görüşmüştür, mümkün olduğunca çok veliye ulaşılmaya çalışılmıştır. Tüm bu çevre bir sistem olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Araştırma okulların ve çevrenin çalışmalarındaki kesişmeleri ortaya koymak için yapılmıştır. Çalışmada ulaşılan bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Tek ve ulaşılmayan bir amaçta, sembolik ve başarılabilir amaçlar belirlemek asıl amaçlara ulaşmada bir yol açabilir.
- 2) Sadece çevreyle etkileşime geçmek değil o etkileşimin kaliteli olması da çevrenin hiyerarşik ve geleneksel davranışlarını aşmasını sağlar.
- 3) Yürürlükte olan politikalar ve uygulamalar bireyin toplumla doğrudan etkileşime geçmesini sağlamalıdır (<http://proquest.umi.com>).

Smrekar (1991) “Çevreyi Oluşturmak: Okul Örgütünün Okul-Aile Etkileşimi Üzerine Etkisi” adlı çalışmasında Katolik Ortaokulu, özel ortaokul ve normal ortaokul olmak üzere üç okul ortamını inceleyerek okul aile ilişkilerinin doğası ve kalitesini sosyal sınıflandırma çerçevesinde ele almayı amaçlamıştır. Bu çalışma ailelerin öğrencilerinin okullarıyla ilgilenirken onları etkileyen sürecin sosyal sınıfla bağlantılı etkenlerini ve bu etkenlerin okul aile ilişkisinin doğasını ve kalitesini nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamıştır. Ölçme aracı olarak üç okuldan gelişigüzel seçilen 10–12 grup aileyle yarı-yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Bunun dışında okul müdürleri, öğretmenler, okul sekreterleri ve okul-aile birliği üyeleri ile mülakatlar yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir:

- 1) Sosyal sınıf farklılıkları bazı ailelerin diğerlerinden fazla katılımını sağlamaktadır. Ekonomik ve eğitim durumu yüksek olan veliler öğrencilerini daha iyi desteklemektedirler.
- 2) Yoksulluk velileri okuldan ve okulla ilgili şeylerden uzaklaştırmaktadır.
- 3) Çalışma hayatlarının organizasyonu, velilerin okulla olan etkileşimini doğrudan etkilemektedir.
- 4) Okulun sosyal sınıf farkı gözetmeden velilere yaklaşımı sosyal uyumu, bağlanmayı ve sosyal ve ekonomik olarak farklı olan velilerin eğitim ve sosyal ağ üzerinde etki sahibi olmasını sağlamaktadır (<http://proquest.umi.com>).

Miller’ın (1993) “Lise Öğretmenlerinin Sağlıklı Okul Çevresine İlişkin Algıları ve Müdüre, Meslektaşlarına ve Organizasyona Olan Güvenleri” konulu çalışmasında öğretmenlerin sağlıklı okul çevresine ilişkin algıları ve müdüre, meslektaşlarına ve organizasyona olan güvenleri araştırılmıştır. Örneklem olarak Mississippi’de bir lisede çalışan 43 öğretmen alınmıştır. Ölçme aracı olarak Örgütsel Sağlık Envanteri ve Fakülte Güven Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

- 1) Öğretmenler müdürlerine ne kadar güvenirlerse, örgütlerinin o kadar sağlıklı olduğunu düşünmektedirler.
- 2) Öğretmenler örgüte ne kadar güvenirlerse, örgütün o kadar sağlıklı olduğunu düşünmektedirler.
- 3) Öğretmenler genel olarak müdüre, arkadaşlarına ve örgüte ne kadar güvenirlerse, örgütün o derecede sağlıklı olduğuna inanmaktadırlar (<http://proquest.umi.com>).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, veri toplama aracı ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1 YÖNTEM

Bu araştırmanın yürütülmesinde, genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamayan araştırma yaklaşımıdır. Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar, 2005, 77-79). Araştırmanın amacı, Denizli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerinde yaşanan sorunlar ve okul-çevre ilişkilerinin önemi hakkındaki görüşlerini ve algılarını ortaya çıkarmaktır. Araştırma bu yönüyle betimsel bir çalışmadır.

3.2 EVREN

Bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 öğretim yılı bahar döneminde Denizli il merkezinde ilköğretim okullarında görev yapan 2444 sınıf ve branş öğretmeni oluşturmaktadır.

Evrene ait istatistikî bilgiler tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Evrenin Branş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

		N
Branş	Erkek: 503	1167
	Bayan: 664	
Sınıf	Erkek: 624	1277
	Bayan: 653	
TOPLAM		2444

3.3 ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini evrende bulunan 2444 öğretmen arasından “tabakalı örnekleme” ile seçilen 390 (% 10.87) sınıf ve branş öğretmeni oluşturmaktadır. Tabakalama, evrenin alt evrenlere ayrılarak örneklerin bu gruplar içerisinde basit örnekleme ile seçilmesidir (Arıkan, 2004: 143). Örneklemdaki kadın ve erkek sayıları, % 10,87’lik dilimi yansıtacak şekilde alınmıştır.

Örneklemdaki öğretmen sayısı, aşağıdaki formül kullanılarak bulunmuştur (Balci, 1995: 111):

$$n = \frac{t^2 \cdot (PQ)}{d^2} \cdot \frac{1}{1 + \frac{1}{N} \cdot \frac{t^2 \cdot (PQ)}{d^2}}$$

N= Evren büyüklüğü

n= Örneklem büyüklüğü

d= Tutum düzeyi (.05)

t= Güven düzeyinin tablo değeri (t: 1.96)

PQ= (.50) . (.50) = .25 maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi.

3.4 VERİ TOPLAMA ARACI

Bu bölümde veri toplama aracının hazırlanması, ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği ile ölçeğin uygulanmasıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

3.4.1 Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Veri toplama aracının geliştirilmesi için öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Alandaki uzman kişilerin görüş ve önerilerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda, araştırmacı tarafından “Sağlıklı Okul Çevre İlişkileri Envanteri” (SOÇİE) adlı bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerine ilişkin görüşlerini ve algılarını belirlemeye yönelik 64 madde yer almaktadır. Öğretmenlerden her maddenin karşısında bulunan “Çok”, “Az,” ve “Hiç” seçeneklerinden birinin işaretlenmesi istenmektedir. Katılma derecesi aralıkları $\frac{n-1}{n}$ formülü kullanılarak bulunmuştur. Sonuç olarak 1-1.65 arası “Hiç”, 1.66-2.31 arası “Az”, 2.31-3.00 arası “Çok” olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3.2. Ölçekteki Maddeler İçin Düzey Aralıkları

Katılma Derecesi	Düzey Aralığı
Çok	2.31- 3.00
Az	1.66 -2.31
Hiç	1- 1.65

3.4.2. Ölçeğin Geçerliliği ve Güvenirliği

Veri toplama aracının geliştirilmesinden sonra aracın geçerliliğini test etmek amacıyla, araç uzmanların görüşüne sunulmuştur. Alınan eleştiriler değerlendirilerek yeni düzenlemeler yapılmıştır. Veri toplama aracı evrenden random yöntemi ile seçilen 390 kişilik örneklem grubuna uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı ile çözümlenmiştir.

Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla KMO değeri hesaplanmış ve Bartlett testi uygulanmıştır. Sonuçta KMO değerinin (.92) istenen değeri (.60) sağladığı görülmüş ve Bartlett testi ki-kare değerinin anlamlı ($\chi^2=13982,73$; $p<0.001$) olduğu görülmüştür. Bu değerlere bakarak verilere faktör analizinin uygulanabileceğine karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2002).

SOÇİE' nin temel boyutlarını ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla, 64 madde üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Analizde, ölçek Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ile sınanmış ve ölçekteki maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ayıklanmasında aşağıdaki iki ölçüt kullanılmıştır.

İlk olarak maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerine bakılmıştır. Stevens (1996: 371) faktör yüklerinin alt sınırının örneklem sayısına göre değiştiğini belirtmektedir. Buna göre ön deneme grubunun örneklem sayısına göre yapılan hesaplamada, faktör yükü. 384 (.192x2)' ün altında kalan maddeler atılmıştır.

İkinci ölçüt; maddelerin tek bir faktörde yüksek yük değerine, diğer faktörlerde ise düşük yük değerlerine sahip olmasıdır. Bir maddenin faktörlerdeki en yüksek yük değeri ile bu değerden sonra en yüksek olan yük değeri arasındaki farkın en az .10 olmasıdır (Büyüköztürk, 2004: 119). Buna göre faktör yükü farkı .20' den düşük olan maddeler atılmıştır. Verilerin daha kolay yorumlanabilmesi amacıyla varimax eksen döndürme tekniği seçilmiştir.

Ölçekten iç tutarlık güvenilirliği (madde- toplam korelasyonu) anılan ölçütlere dayanılarak faktör analizi sonucunda 19, 20, 24, 33, 36, 39, 41, 43, 44, 53 ve 58. maddeler ölçekten çıkarılmıştır.. Yapılan analizde, maddeler ilgili olabilecekleri alt boyutlara yüklenmiştir. Çözümleme sonucunda veri toplam aracının CronBach-Alpha değeri 0,9664 olarak bulunmuştur.

Faktör analizi sonucunda ölçek her üç sütun için üç boyutlu çıkmıştır. Ölçekte yer alan sorulara ait faktör yükleri tabloları Tablo 3.3 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerine ait maddelerin faktör yükleri” , Tablo 3.4 “Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına ilişkin algılarına ait maddelerin faktör yükleri” ve Tablo 3.5 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarına ait maddelerin faktör yükleri” ekler bölümünde verilmektedir. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç boyut araştırmacı tarafından yapılan alanyazın taraması dikkate alınarak fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlar olarak adlandırılmıştır.

3.4.3.Ölçeğin Uygulanması

Ölçeğin ilköğretim okullarında uygulanabilmesi için Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurularak gerekli onay alınmış ve uygulamaya başlanmıştır (Ek - 1).

Ölçek, araştırmacı tarafından Denizli il merkezinde bulunan, bulunduğu yerin sosyo-ekonomik durumları da dikkate alınarak rastgele seçilen 12 resmi ilköğretim okuluna gidilerek uygulanmıştır (Ek.6).

Araştırmanın verileri 2006–2007 öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Ölçek formu, toplam 500 öğretmene dağıtılmış ve 424 tanesi geri alınabilmiştir. Geri alınan ölçeklerden eksik doldurulanlar elendikten sonra 390 ölçek araştırma kapsamına alınmıştır.

3.5 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine yanıt bulmak amacıyla standart sapma, ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi gibi istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Yapılan istatistiksel çözümlenmelerde anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde “Denizli ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinin, öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının, öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının (a) cinsiyet, (b) kıdem,(c) mezun olunan okul türü.(d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı,(e) branş, (f) okulun öğrenci sayısı ve (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.Uygulanan ölçeğin istatistiksel analizi ve her alt probleme ilişkin elde edilen bulguların tabloları ve bu bulgulara ait yorumlar bu bölümde yer almaktadır.

4.1 ARAŞTIRMANIN BİRİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın birinci alt problemi “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Bu alt probleme cevap vermek amacıyla öğretmenlerin ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde verilmiştir. Faktör analizi yapılırken fiziksel, sosyal ve psikolojik olmak üzere üç boyut ortaya çıkmış ve tüm tablolar ve yorumlar bu bilgi ışığında düzenlenmiştir.

Tablo 4.1 (Ek7) “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri” ne göre öğretmenler ölçekteki maddelerin hepsine katılmaktadırlar fakat öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerine ilişkin görüşlerinde ön sırayı psikolojik boyut almaktadır. Tüm maddeler içinde ilk sırayı alan madde “Okul yönetici tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi” olmuştur. Öğretmenler için yönetici, veli ve öğretmen arasındaki eşgüdümün sağlanması önemlidir. Okulda eşgüdümü sağlayacak yetkili ise okul yöneticileridir. Çelik’in “Okul Aile İlişkisinde Yaşanan

Sorunlar” adlı araştırmasında da okul ve aile arasındaki iletişimin ve eşgüdümün sağlanması gerektiği ortaya konmuştur.

4.1.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4,2’te öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinin fiziksel boyutu ele alınmaktadır.

Tablo 4.2 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Fiziksel Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
1: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması.	2,82	.436	Çok
3: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,82	.426	Çok
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından)	2,81	.476	Çok
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	2,81	.472	Çok
9: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	2,79	.480	Çok
10: Okul binasının depreme dayanıklı olmaması	2,79	.502	Çok
5: İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	2,79	.460	Çok
19: Okulda bahçe bulunmaması veya yetersiz olması	2,78	.484	Çok
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,77	.490	Çok
2: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin bulunması	2,75	.499	Çok
06: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	2,74	.518	Çok
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	2,74	.495	Çok
4:Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	2,70	.521	Çok
7: Öğrencilerin beslenme alışkanlığını olumsuz etkileyen fast-food türü kafelerin okulların çevresinde yer alması	2,70	.528	Çok
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,69	.520	Çok
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	2,69	.520	Çok
8: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	2,68	.523	Çok
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,67	.555	Çok
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	2,60	.560	Çok

Tabloya göre öğretmenlerin genel görüşü okulun gürültüden ve trafik probleminden uzak, sakin bir yerleşim yerinde olmasının ve okul binasının eğitim-öğretim için gerekli koşullara sahip olmasının okul-çevre ilişkisini olumlu etkileyeceği yönündedir. Merkez okullarda gürültü kirliliği problemi bulunduğu ve bunun öğretmenler tarafından fiziksel çevreyle ilgili olarak en üst düzeyde sorun olarak algılandığı söylenebilir. Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması ve okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması öğretmenler tarafından diğer maddeler kadar yüksek düzeyde sorun olarak algılanmamıştır. Okul binasının güvenli, kullanışlı depreme dayanıklı olmaması gibi maddeler ön sıralarda yer almaktadır

4.1.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.3’de öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinin sosyal boyutu ele alınmaktadır.

Tablo 4.3 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Sosyal Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,86	.381	Çok
37: Velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması	2,82	.433	Çok
26: Çevrenin okula güvenmemesi	2,78	.520	Çok
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması	2,76	.499	Çok
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması	2,75	.486	Çok
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması	2,74	.490	Çok
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,73	.496	Çok
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,72	.507	Çok
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması.	2,72	.554	Çok
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması	2,71	.528	Çok
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,70	.518	Çok
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	2,69	.539	Çok
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması.	2,69	.563	Çok
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	2,69	.573	Çok
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,67	.524	Çok
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	2,64	.561	Çok
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	2,58	.572	Çok
40: Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması	2,42	.708	Çok

Tabloya göre en üst sırada çıkan madde öğretmenlerin okul müdüründen istedikleri konularda gerekli desteği alamadıkları izlenimini ortaya koyabilir. Öğretmenler sağlıklı okul-çevre ilişkisinin merkezinde müdürlerinin kendilerine destek olmasını görmektedir. Miller’ın(1993) “Lise Öğretmenlerinin Sağlıklı Okul-Çevresine İlişkin Algıları ve Müdüre, Meslektaşlarına ve Organizasyona Olan Güvenleri” konulu çalışmasında öğretmenlerin müdürlerine ve örgütlerine ne kadar güvenirlerse, örgütlerinin o kadar sağlıklı olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin ikinci sıraya koydukları madde ise, velilerin okullara karşı ilgisiz olduğu görüşünü desteklemektedir denilebilir. Bunun nedeni, yıllarca velilerin okula sadece para istemek için veya çocuğunun durumu kötü olduğunda çağırılması olabilir. Veliler elbette ki bu nedenlerle okula çağırılabilirler ama bunun yanında okul-aile ilişkisini güçlendirmek için daha sık veli toplantıları, okul-aile etkinlikleri

düzenlenebilir. Bu tabloda dikkat çeken bir başka şey ise “Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması” maddesinin yine yüksek düzeyde katılım almasına rağmen son sırada yer almasıdır. Özellikle Avrupa ülkeleri ve Amerika için üst sıralarda yer alabilecek ve bir maddeyken, Türkiye’de son sırada yer almasının nedeni Türkiye koşullarında daha çok meslek liseleri ve üniversiteler için geçerli bir madde olması olabilir.

Avrupa ülkelerinde ve A.B.D’de küçük yaşlardan itibaren öğrenciler yarı-zamanlı iş olanaklarına kavuşmaktadırlar. Okul kantinlerinde, kütüphanelerinde az miktarda para alarak çalışmakta, böylelikle hem çalışmanın ve işe yarar bir birey olmanın önemini kavramakta hem de cep harçlıklarını çıkarmaktadırlar. Bu ülkelerin eğitim politikasında öğrenciye iş hayatını küçük yaşta göstermek önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim sistemleri içinde öğrencilerin kendi sorumluluklarını alabilmesi ve gelecekte iş hayatında başarılı olabilmesi için böyle bir yöntem izleniyor olabilir.

4.1.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.4 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Psikolojik Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,89	.317	Çok
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,88	.341	Çok
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,84	.410	Çok
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,83	.408	Çok
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,83	.391	Çok
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,82	.456	Çok
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,82	.382	Çok
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,82	.418	Çok
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,81	.416	Çok
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,81	.453	Çok
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,81	.444	Çok
58: Okullardaki disiplin boşluğunun öğrencileri okul dışına (kafeler, oyun salonları vb) yönlendirmesi	2,81	.449	Çok
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,80	.477	Çok
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,76	.464	Çok
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi (diğer süreçlere de katması)	2,73	.471	Çok
52: Okul müdürünün öğretmenlere gereksiz işler yaptırmaması	2,59	.653	Çok
53: Okul müdürünün okulda çok fazla toplantı yaparak öğretmenleri bunaltması	2,57	.649	Çok
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	2,52	.590	Çok
51: Okul müdürünün öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi	2,51	.620	Çok

Tablo 4,4'te öğretmenlerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüşlerinin psikolojik boyutu ele alınmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi bu boyut öğretmenler için en ön sırada gelmektedir. Öğretmenlerin beklentileri genel olarak okul yönetiminin kendileriyle ve çevreyle iletişim kurması, okulda pozitif bir çalışma ortamı bulunması ve karar sürecine dahil olmak istemesi olarak sıralanabilir. Tüm bunlar yerine getirildiğinde öğretmenlerin iş doyumunu yükseleceği gibi okulun çevresiyle iletişim kurmakta da daha başarılı olacakları düşünülmektedir. Kolay'ın (2003) "Okul-Aile İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi" adlı çalışmasında çevreyle işbirliğinin geliştirilmesi için öğretmen ve eğitim yöneticilerinin çeşitli eğitimlerle bilgi ve beceri kazanmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2 ARAŞTIRMANIN İKİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri, (a) cinsiyet, (b) kıdem,(c) mezun olunan okul türü.(d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı,(e) branş, (f) okulun öğrenci sayısı ve (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir? şeklinde belirlenmişti. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç boyut göz önünde bulundurularak bu alt probleme cevap vermek amacıyla, öğretmenlerin ölçeğe verdikleri cevapların ortalamaları t-testi ve tek yönlü varyans analizi yardımıyla karşılaştırılmıştır. Bulgular aşağıda tablolar halinde verilmektedir.

4.2.1 "Cinsiyet"e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Kadın ve erkek öğretmenlerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüş ortalamaları t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır ve elde edilen veriler Tablo 4.5'te görülmektedir.

Tablo 4,5'te görüldüğü gibi sosyal ve psikolojik boyutlarda cinsiyet değişkenine göre sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüşlerde anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Bu bulgulardan hareketle kadınların okul-çevre ilişkilerinde yaşanan sosyal ve psikolojik sorunlara daha duyarlı olduğu söylenebilir. Çelik'in (2005)"Okul-

Aile İlişkisinde Yaşanan Sorunlar” adlı araştırmasında ulaşılan “Cinsiyetlerine göre bayan öğretmenler daha çok sorun yaşar” bulgusu bu bulguları destekler niteliktedir.

Tablo 4.5 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	52,7128	6.25419	1.735	0.84
ERKEK	202	51,6287	6.08446		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	46.7394	5.85759	2.939	0.003*
ERKEK	202	44.9109	6.38811		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	56.1755	5.55055	2.716	0.007*
ERKEK	202	54.5050	6.51462		

* P<0.05

4.2.2“Kıdem”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.6’nın incelenmesinden de anlaşılacağı gibi farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. (p >0.05) Kıdemin düşük ya da yüksek olması fiziksel, sosyal ya da psikolojik boyutların hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa yol açmamıştır.

Tablo 4.6 Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
1-10	72	51.9583	6,85963	72	45,5000	6,95053	72	56,1250	5,96690
10-20	143	51.9021	6,88263	143	45,9790	6,31282	143	54,9441	6,31874
20-40	175	52.4343	5,23966	175	45,7600	5,79532	175	55,2743	6,01666
TOPLAM	390	52.1513	6,18275	390	45,7923	6,19814	390	55,3103	6,11868

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri ile “kıdem” değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark çıkmamasına rağmen, psikolojik boyutta 1–10 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenler en yüksek görüş düzeyine sahiptirler. Bu sonuçtan hareketle öğretmenlik mesleğinde yeni olanlar için psikolojik çevrenin öneminin daha fazla olduğu öne sürülebilir.

Çelik'in (2005) "Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar" adlı araştırmasında yaşlarına göre 20-30 yaş arasındaki öğretmenlerin daha çok sorun yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat bu çalışmada (Tablo 4.7) öğretmenlerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüşlerinde fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlar açısından ele alındığında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 4.7 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	25,576	2	12,788	,333	,717
	Gruplar içi	14844,499	387	38,358		
	Toplam	14870,074	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	25,576	2	5,660	,147	,864
	Gruplar içi	14844,499	387	38,586		
	Toplam	14870,074	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	67,197	2	33,599	,897	,409
	Gruplar içi	14496,262	387	37,458		
	Toplam	14563,459	389			

4.2.3 "Mezun Olunan Okul" a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Mezun olunan okul değişkenine göre öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinin ortalamaları Tablo 4,8'de görülmektedir. Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşleri mezun olunan okul değişkenine göre varyans analizi tekniğiyle karşılaştırılmıştır. Bu ortalamalar karşılaştırıldığında yüksek lisans yapmış öğretmenlerin ortalaması fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda diğer iki gruba oranla daha yüksek çıkmıştır. Buna göre alanında daha ileri düzeyde eğitim almış öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerinden beklentilerinin daha üst düzeyde olduğu söylenebilir. Yüksek lisansı, "eğitim yüksekokulu/ fakültesi" izlemektedir, "diğer" adı altında adlandırdığımız grupta ise mühendislik (ziraat, kimya) ve işletme fakültesi mezunları gibi farklı meslek gruplarından öğretmenliğe geçiş yapmış bireyler

bulunmaktadır. Bu bireylerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine dair beklentileri eğitim alanında eğitim almış öğretmenlere göre daha düşük düzeydedir.

Tablo 4.8. Mezun Olunan Okula Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
Eğitim yüksekokulu-fakultesi	322	52,1739	6,15942	322	45,9317	5,97203	322	55,4286	6,21696
Yüksek lisans	22	54,0455	4,73565	22	46,3182	7,65560	22	57,5455	2,57695
Diğer	46	51,0870	6,81445	46	44,5652	6,96548	46	53,4130	6,21316
Toplam	390	52,1513	6,18275	390	45,7923	6,19814	390	55,3103	6,11868

Fiziksel ve sosyal boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmamasına rağmen psikolojik boyutta anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bu fark diğer grubu ve yüksek lisans yapanlar arasında belirlenmiştir. Alanında ileri düzeyde eğitim almış olmak bireylerin beklenti düzeylerini de yükseltmektedir, dolayısıyla yüksek lisans yapanların psikolojik boyutta daha fazla sorun algılamaları normal bir sonuç olabilir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		131,207	2	65,603	1,723
Gruplar içi		14738,868	387	38,085		
Toplam		14870,074	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		81,603	2	40,801	1,062
Gruplar içi		14862,574	387	38,405		
Toplam		14944,177	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		279,995	2	139,998	3,793
Gruplar içi		14283,464	387	36,908		
Toplam		14563,459	389			

*p <0.05

Tablo 4.10'da Psikolojik boyutta yüksek lisans yapan öğretmenlerle yapmayan öğretmenler arasındaki fark görülmektedir.

Tablo 4.10. Psikolojik Boyutta Yüksek Lisans ve Diğer Grubu Arasındaki Fark

	Eğitim yüksekokulu-fakültesi $\bar{X}=55,4286$	Yüksek lisans $\bar{X}=57,5455$	Diğer $\bar{X}=53.4130$
Eğitim yüksekokulu-fakültesi $\bar{X}= 55,4286$	-----	Fark Yok	Fark Yok
Yüksek lisans $\bar{X}=57,5455$	Fark Yok	-----	$\bar{X}= 4.13421$ P=0.033
Diğer $\bar{X}=53.4130$	Fark Yok	$\bar{X}= -4.13421$ P=0.033	-----

Eğitim konusunda ileri düzeyde eğitim almış olmak bireylerin sağlıklı okul-çevre ilişkisine ilişkin görüşlerinde belirgin bir fark yaratmaktadır. Bunun nedeni yüksek lisans yapanların eğitim ve çevre konusunda daha bilinçli olması ve beklentilerinin de bu düzeyde olmasıdır. Tablo(4.10)

4.2.4 “ Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Durum”a Göre Öğretmenlerin Okul-evre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Okulun içinde bulunduğu Sosyo Ekonomik Durum değişkenine göre öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinin ortalamalarına bakıldığında, her üç boyutta da en yüksek ortalamalara düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda rastlandığı söylenebilir.(Tablo 4.11) Bu da bu okullarda sağlıklı bir okul-çevre ilişkisinin olmadığına dair ipucu vermektedir. Ayrıca ortalamaların tüm sosyo-ekonomik düzeye sahip okullarda, en yüksek psikolojik boyutta çıktığı gözlenmektedir.

Tablo 4.11 Sosyo Ekonomik Duruma Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinin Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSIKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
dusuk	75	52,4533	6,45419	75	47,2133	4,37528	75	56,1333	5,54669
orta	234	52,0342	5,83085	234	45,5598	6,05825	234	54,9103	6,48111
yukse	81	52,2099	6,94211	81	45,1481	7,72837	81	55,7037	5,47596
Total	390	52,1513	6,18275	390	45,7923	6,19814	390	55,3103	6,11868

Smrekar’ın (1991) “Çevreyi Oluşturmak: Okul Örgütünün Okul Aile Etkileşimi Üzerine Etkisi” adlı çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada

“Sosyal sınıf farklılıklarının bazı ailelerin okul etkinliklerine diğerlerinden fazla katılımını sağlamaktadır” ve “Ekonomik ve eğitim durumu yüksek olan veliler öğrencilerini daha iyi desteklemektedir” sonuçları elde edilmiştir. Sosyo-ekonomik durumu düşük olan çevrelerde, veliler okulla ve öğrencileriyle yeterince ilgilenememekte ve tüm sorumluluk öğretmenlere kalmaktadır. Bu da öğretmenlerin psikolojik olarak daha fazla sorun algılamalarına neden oluyor olabilir. Ayrıca görüş ortalamalarına bakılarak öğretmenler için psikolojik çevrenin sosyal ve fiziksel çevreden önce geldiği söylenebilir.

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde okulun sosyo-ekonomik durum değişkenine göre varyans analizi Tablo 4.12’de görülmektedir.

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde sosyo-ekonomik durum değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Buna göre sosyo-ekonomik durum öğretmenlerin görüşlerini etkileyen bir etken değildir denilebilir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Okulun Sosyo Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
FİZİKSEL BOYUT	Gruplar arası	10,329	2	5,165	,135	,874
	Gruplar içi	14859,745	387	38,397		
	Toplam	14870,074	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
SOSYAL BOYUT	Gruplar arası	197,706	2	98,853	2,594	,076
	Gruplar içi	14746,471	387	38,105		
	Toplam	14944,177	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
PSİKOLOJİK BOYUT	Gruplar arası	100,788	2	50,394	1,348	,261
	Gruplar içi	14462,671	387	37,371		
	Toplam	14563,459	389			

4.2.5 “Branş”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.13'te Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde, branş değişkenine göre istatistiksel açıdan t-testi uygulaması sonucunda anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

4.13 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	52,2053	6,44102	,168	,867
brans	200	52,1000	5,94278		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	45,8211	6,21992	0,089	,929
brans	200	45,7650	6,19286		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	55,2895	5,98989	-,065	,948
brans	200	55,3300	6,25353		

Tablo 4.13'teki boyutlara bakıldığında, gerek branş gerekse sınıf öğretmenleri için ilk sırayı psikolojik boyutun aldığı gözlenmiştir. Her iki grup için de fiziksel boyut ve sosyal boyut psikolojik boyuta göre daha az önemlidir denilebilir. Sınıf öğretmeni ya da branş öğretmeni olmak öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini etkilememektedir

4.2.6 “Öğrenci Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.14'te öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğrenci sayısı değişkenine göre istatistiksel açıdan t-testi uygulaması sonucunda anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğrenci sayısı değişkenine göre istatistiksel açıdan t-testi uygulaması sonucunda sosyal ve psikolojik

boyutlarda öğrenci sayısı 1–1500 olan okullar lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir. Araştırmanın Denizli merkezdeki resmi ilköğretim okullarında yapıldığı göz önüne alınırsa, sosyo ekonomik durumu yüksek olan okulların öğrenci sayısının da çok olduğu bilinmektedir. Bazı okulların popüler hale gelmesi ve sosyo ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin o okullara devam etmesi öğrenci sayısında artışa neden olmaktadır. Popüler olmayan okullar ise daha az öğrenciye ve dolayısıyla daha az öğretmene sahip okullardır. Bir başka deyişle öğrenci sayısı az olan okullar ekonomik yönden zayıf olan okullardır. Öğretmenlerin sosyal ve psikolojik boyutta sorun algılamalarının nedeni olarak bu durum gösterilebilir. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi bu okullarda ailenin okula ilgisi ve desteği yok denecek düzeydedir.

Tablo 4.14 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	52,44	6,038	,975	,330
1500-3000	181	51,82	6,347		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	46,63	5,889	2,901	,004*
1500-3000	181	44,82	6,418		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	56,25	5,094	3,296	,001*
1500-3000	181	54,23	6,980		

*p < 0.05

4.2.7 “Öğretmen Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre Hakkındaki İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.15’te öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğretmen sayısı değişkenine göre t testi kullanılarak karşılaştırılmış ve sonuç olarak iki boyutta anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğretmen sayısı değişkenine göre “1-50 öğretmen mevcuduna sahip okullarla” “50-100 öğretmen mevcuduna sahip okullar” t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır. Tablo 3.13de de görüldüğü gibi öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğretmen sayısı değişkenine göre sosyal ve psikolojik boyutta anlamlı bir fark gözlenmiştir. Hem sosyal hem psikolojik boyutta “1-50 öğretmen mevcuduna sahip okullar” daha yüksek bir ortalamaya sahiptirler. Öğrenci sayısı değişkeninde olduğu gibi sosyo-ekonomik durumun düşüklüğünün getirdiği koşullara bağlı olarak öğretmenler daha çok sorun algılamaktadırlar denilebilir.

Tablo 4.15 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşlerinde Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	52,1750	6,20970	,063	,950
50-100	230	52,1348	6,17744		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	46,6375	5,53603	2,258	,025*
50-100	230	45,2043	6,56755		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	56,0875	5,29434	2,101	,036*
50-100	230	54,7696	6,58926		

* $P < 0.05$

4.3 ARAŞTIRMANIN ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları nasıldır?” olarak belirlenmişti. Bu alt problemi yanıtlamak amacıyla öğretmenlerin ölçekteki maddelere verdikleri yanıtlar analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.16. Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarını Betimleyen İstatistik Değerleri

	n	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	Ss
Deneklerin ortalama puanları	390	61	183	123,65	22,38

Tablo 4.16’da görüldüğü gibi, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının aritmetik ortalaması 123,65 standart sapması ise 22,38 olarak hesaplanmıştır. Dağılım normal bir dağılım olduğu için, aritmetik ortalamaya bir standart sapma (22,38) eklenerek ve ortalamadan bir standart sapma (22,38) çıkarılarak, öğretmenlerin örgütsel değişmeye ilişkin tutumları üç düzeyde sınıflandırılmıştır. Buna göre, ortalamanın sağındaki sınır değeri 146,03 olarak belirlenmiştir. 146,03 değerinin üzerindeki puanlar “yüksek algı” düzeyini oluşturmaktadır. Ortalamanın solundaki sınır değeri ise 101,26 olarak belirlenmiştir. 101,26’ün altındaki puanlar “düşük algı” düzeyini, 101,26 ile 146,03 arasındaki puanlar ise “orta algı” düzeyini oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının frekansları Tablo 4.17’de görülmektedir. Tabloya göre, Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerinin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları “orta” düzeydedir. Kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında, öğretmenlerin % 73,3’ü “orta” düzeyde, % 14,1’i “yüksek” düzeyde % 12,6’sı ise “düşük” düzeyde algıya sahiptir.

Tablo 4.17 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Frekans Değerleri

	Frekans	%	Düzye
146 ve üstü	55	14,1	Yüksek
101–146 arası	286	73,3	Orta
101 ve altı	49	12,6	Düşük
Toplam	390	100,0	

Birinci alt problemde olduğu gibi faktör analizi sonucu ortaya çıkan üç ayrı boyuta göre tablolar hazırlanmıştır. Tablo 4.18’ya (Ek 8.) bakarak öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bu alt problemde tüm boyutlar arasında öne çıkan bir boyut bulunmamaktadır. Ancak ilk sırada yer alan madde öğretmenlerin moral düzeylerinin

okul-çevre ilişkilerinde ne derece önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir. Mc Cohon'un "Pozitif Okul-Çevre İlişkilerini Anlamak: Başarılı Okulların Pazarlama Stratejileri" konulu çalışmasında, sağlıklı okul çevre ilişkisine sahip toplumların resmi olmayan etkileşim ve iletişime sahip olduğu belirlenmiştir. Resmi olmayan iletişim çevreyle okul arasında bulunan engellerin kalkmasını ve daha samimi bir etkileşimi beraberinde getirmektedir. Öğretmenlerin moral düzeyleri de aynı oranda artış göstermektedir. Ayrıca bu toplumlar okulu kendileriyle aynı vizyonu paylaşan bir bütün olarak görmektedir. Bu etken de çevrenin okula ilgisini ve desteğini arttırmaktadır.

4.3.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının fiziksel boyutu Tablo 3.19'da görülmektedir.

Tablo 4.19 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Fiziksel Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
3: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,18	.702	Az
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,08	.765	Az
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,04	.773	Az
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,01	.745	Az
5: İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	1,99	.704	Az
6: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	1,98	.736	Az
1: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması.	1,96	.690	Az
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	1,95	.682	Az
4: Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	1,94	.678	Az
7: Öğrencilerin beslenme alışkanlığını olumsuz etkileyen fast-food türü kafelerin okulların çevresinde yer alması	1,93	.710	Az
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	1,92	.763	Az
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	1,88	.668	Az
9: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	1,86	.711	Az
8: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	1,85	.716	Az
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından)	1,83	.721	Az
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	1,82	.633	Az
2: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin bulunması	1,81	.699	Az
10: Okul binasının depreme dayanıklı olmaması	1,78	.720	Az

Bu boyutta en ön sırayı "Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması" almıştır. Trafik problemi özellikle merkezdeki okullarda hem öğretmenler

hem öğrenciler için bir problem ve stres kaynağıdır. Bu maddeyi takip eden sonraki üç maddede okulun dersliklerinin, kütüphanesinin ya da atölyelerinin eğitim için uygun olmaması problemini ankete katılan tüm öğretmenler orta düzeyde yaşamaktadırlar. Oysa ki eğitim-öğretimin sağlıklı olarak yerine getirilebilmesi için fiziksel koşullar önemli rol oynamaktadır.

Dikkat çeken bir başka etken de Denizli gibi deprem kuşağında bulunan bir ilde “Okul binasının depreme dayanıklı olmaması” maddesinin son sırada yer almasıdır. Bunun nedeni öğretmenlerin örgüte duydukları güven olabilir Ya da öğretmenler güvenli olmayan bir yerde çalıştıkları düşüncesini taşımamak için psikolojik savunma mekanizmalarını çalıştırıyor olabilirler.

4.3.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının sosyal boyutu Tablo 4.20’de görülmektedir.

Tablo 4.20 incelendiğinde ilk sıralardaki maddelerin daha çok velilerle ilgili olduğu gözlemlenmiştir. Velilerin okulla ve öğrencileriyle yeterince ilgilenmemesi tüm okullarda orta düzeyde yaşanan bir sorundur. Özellikle göç alan bölgelerde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda veliler çocuklarının hangi okula veya kaçınıcı sınıfa gittiğini dahi bilmemektedir. Eğitimin sadece öğretmenlerle, tek taraflı gerçekleşmesi mümkün değildir. Ancak sağlıklı bir okul çevre ilişkisi kurabilmek için bu velilere ulaşmak ve onlarla iletişim kurmak zorunludur. Kulhanek’in “Okul ve Toplum: Kırsal Bir Ortaokul ve Toplum İlişkileri Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmasında okul çevresine yeni ailelerin katıldığı ve okulun çevresindeki toplum sürekli büyüdüğü, okulların bu ailelere de ulaşmasının gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.20 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Sosyal Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzy
36: Ailelerin ailevi problemlerini okula ve öğrencilere yansıtması	2,23	.618	Az
37: Velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması	2,23	.646	Az
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,22	.763	Az
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması	2,21	.650	Az
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması.	2,20	.658	Az
20: Okul binasında çok amaçlı salon(spor, konferans, tiyatro gibi etkinlikler için) bulunmaması veya yetersiz olması	2,18	.735	Az
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması	2,15	.689	Az
33: Ailelerin eğitim düzeylerinin yüksek olmaması	2,13	.647	Az
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,12	.669	Az
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,12	.646	Az
39: Çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi	2,12	.645	Az
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması.	2,07	.665	Az
24: Öğrenci velileri ile öğretmenler arasındaki iletişim ve etkileşim yetersizliği	2,05	.617	Az
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,03	.628	Az
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,01	.678	Az
41: Çevrenin çocukların istismar edilmesine engel olmada yetersiz kalması	1,98	.676	Az
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması	1,97	.641	Az
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	1,97	.666	Az
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	1,94	.620	Az
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	1,91	.647	Az
26: Çevrenin okula güvenmemesi	1,91	.743	Az
44: Art niyetli yabancı kişilerin öğrencileri olumsuz yönlendirmesi. (Çeteleşme, sigara, uyuşturucu,vs..)	1,89	.740	Az
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması	1,87	.669	Az
40: Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması	1,87	.737	Az
43: Çevreden bazı kişilerin okulların bahçelerine ve çevrelerine dadanarak öğrencileri haraca bağlaması.	1,85	.723	Az
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	1,82	.741	Az

4.3.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının psikolojik boyutu Tablo 4.21’de görülmektedir.

Tablo 4.21 incelendiğinde ilk sırada yer alan maddenin “Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması” olduğu görülmektedir. Psikolojik boyuta gelindiğinde esas olan şey öğretmenlerin çalıştıkları ortamda mutlu olmalarıdır. Eğer okuldaki örgüt iklimi pozitifse öğretmenlerin de birbirleriyle, öğrencilerle ve velilerle kurdukları ilişkiler pozitif olma eğilimindedir. Öğretmenlerin

beklentileri, kendilerine saygı duyulması, fikirlerinin alınması ve yönetim sürecinde söz sahibi olmaktır. Çubukçu ve Girmen'in "Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri" adlı araştırmasında öğretmenlerin en düşük düzeyde katıldıkları yargılar "okulun kendine ait değerlerini yansıtan geleneksel törenleri vardır" ve "tüm personel bir takım ruhu içinde çalışır" ifadeleridir. Bu da öğretmenlerin okul kültürü ve eşgüdüm gibi konularda okullarını yetersiz gördüklerini kanıtlayan nitelikteki bir başka sonuçtur.

Tablo 4.21 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarının Psikolojik Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,25	.727	Az
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,21	.709	Az
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,20	.741	Az
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,18	.692	Az
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,18	.799	Az
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,17	.774	Az
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,16	.698	Az
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,15	.710	Az
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,15	.678	Az
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,15	.763	Az
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi(diğer süreçlere de katması)	2,13	.682	Az
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,09	.705	Az
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,09	.789	Az
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,07	.708	Az
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	1,98	.659	Az
51: Okul müdürünün öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi	1,93	.623	Az
52: Okul müdürünün öğretmenlere gereksiz işler yaptırmaması	1,74	.691	Az

4.4 ARAŞTIRMANIN DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları, (a) cinsiyet, (b) kıdem, (c) mezun olunan okul türü, (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, (e) branş, (f) okulun öğrenci sayısı ve (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?" biçiminde belirlenmişti. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç boyut göz önünde bulundurularak bu alt probleme yanıtlamak amacıyla,

öğretmenlerin ölçeğe verdikleri cevapların ortalamaları t-testi ve tek yönlü varyans analizi yardımıyla karşılaştırılmıştır. Bulgular aşağıda tablolar halinde verilmektedir.

4.4.1 “Cinsiyet”e Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında kadın ve erkek öğretmenlerin algı ortalamaları t-testi tekniği ile karşılaştırılmış ve bulunan veriler tablo 4.22’de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Buna göre cinsiyet öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında önemli bir değişken değildir denilebilir.

Tablo 4.22 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	34,3617	7,48667	-1,031	,303
ERKEK	202	35,2079	8,63098		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	52,8298	11,68127	-,333	,740
ERKEK	202	53,2129	11,06558		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	35,7394	9,23555	-,184	,854
ERKEK	202	35,9059	8,62059		

4.4.2 “Kıdem”e Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Kıdemlerine göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları karşılaştırılmış ve algı ortalamaları Tablo 4.23’te verilmiştir.

Tablo 4.23 Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algı Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
1-10	72	35,4306	7,52428	72	54,0278	11,23873	72	54,0278	11,23873
10-20	143	35,1888	8,31421	143	52,9091	11,83746	143	52,9091	11,83746
20-40	175	34,2229	8,15803	175	52,7143	11,03435	175	52,7143	11,03435
TOPLAM	390	34,8000	8,10033	390	53,0282	11,35348	390	53,0282	11,35348

Tablo 4.23'ün incelenmesinden anlaşılacağı gibi, farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. ($p > 0.05$) Ancak sosyal ve psikolojik boyutlarda kıdemi 1-10 yıl arasında olan öğretmenlerin ortalamasının diğerlerine göre yüksek olması dikkat çekicidir. Bu öğretmenler diğer meslektaşlarına göre özellikle sosyal ve psikolojik alanda daha çok sorun algılamaktadırlar. Bu da öğretmenlerin mesleğin ilk yıllarında sorunlara daha duyarlıyken ilerleyen yıllarında sorunlara duyarsızlaşmaya başlamasının bir kanıtı olarak gösterilebilir. Bir başka deyişle ilerleyen yıllarda mesleki olarak olgunlaşma sonucunda öğretmenler sorunlarla başa çıkmada daha başarılı oluyolar denilebilir.

Tablo 4.24 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		108,537	2	54,268	,826
Gruplar içi		25415,863	387	65,674		
Toplam		25524,400	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		91,213	2	45,606	,353
Gruplar içi		50051,477	387	129,332		
Toplam		50142,690	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		131,239	2	65,620	,826
Gruplar içi		30758,904	387	79,480		
Toplam		30890,144	389			

Tablo 4.24 incelendiğinde öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında kıdem değişkenine göre fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

4.4.3 “Mezun Olunan Okul”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Mezun olunan okul değişkenine göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları karşılaştırılmış ve algı ortalamaları Tablo 4.25’te verilmiştir. Tablo 4.25’e bakıldığında yüksek lisans yapmış öğretmenlerin ortalamaları fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde diğer iki gruptan yüksek çıkmıştır.

Tablo 4.25’te hareketle yüksek lisans yapmış öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre okullarındaki sorunlara daha eleştirel gözle baktıklarını ve diğer öğretmenlerin sorun olarak algılamadıkları durumları sorun olarak algıladıklarını söylenebilir. Bunun nedeni de alanlarında daha ileri düzeyde bir eğitim aldıkları için algı düzeylerinin farklılaşmış olması olarak gösterilebilir.

Tablo 4.25 Mezun Oldukları Okula Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algı Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
egitim yüksekokulu-fakultesi	322	34,5807	7,95674	322	52,6398	11,36676	322	35,6584	8,94016
yuksek lisans	22	37,7273	7,85695	22	57,4091	14,04638	22	36,9545	9,13641
diğer	46	34,9348	9,06863	46	53,6522	9,47093	46	36,4565	8,72469
Toplam	390	34,8000	8,10033	390	53,0282	11,35348	390	35,8256	8,91118

Mezun olunan okul değişkenine göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları varyans analizi tekniği ile karşılaştırılmış ve fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlara ait varyans analizi tablosu hazırlanmıştır. (Tablo4.26)

Tablo 4.26 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	204,831	2	102,416	1,565	,210
	Gruplar içi	25319,569	387	65,425		
	Toplam	25524,400	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	488,726	2	244,363	1,905	,150
	Gruplar içi	49653,964	387	128,305		
	Toplam	50142,690	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	55,354	2	27,677	,347	,707
	Gruplar içi	30834,790	387	79,676		
	Toplam	30890,144	389			

Tablo 4.26 incelendiğinde öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hiçbirinde mezun olunan okul değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Buna rağmen daha öne de belirtildiği gibi yüksek lisans yapan öğretmenlerin ortalamaları her üç boyutta diğer öğretmenlerden yüksektir.

4.4.4 “Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo Ekonomik Durum”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.27’de okulun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik duruma göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algı ortalamaları verilmiştir.

Tablo 4.27 Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo Ekonomik Duruma Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algı Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
dusuk	75	38,2667	8,95233	75	59,9867	10,87334	75	37,0667	8,50490
orta	234	34,5684	7,50205	234	53,4573	10,50282	234	35,5855	8,75631
yuksek	81	32,2593	7,94005	81	45,3457	9,51073	81	35,3704	9,69980
Total	390	34,8000	8,10033	390	53,0282	11,35348	390	35,8256	8,91118

Tablo 4.27'ye bakıldığında düşük sosyo ekonomik düzeye sahip okullarda çalışan öğretmenlerin algı ortalamaları fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda, diğer gruplara göre oldukça yüksek çıkmıştır. Özellikle fiziksel ve sosyal boyutta bu ortalamaların yüksek çıkmasının nedeni sosyo ekonomik düzeyi düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin sorunları daha üst düzeyde algıladığını göstermektedir. Bu okullar okul-aile birlikleri tarafından yeterince desteklenemedikleri için fiziksel koşullar bakımından diğer okullara göre oldukça geri kalmaktadırlar. Sosyal boyuta bakıldığında ise eğitim ve ekonomik seviyesi yüksek olan velilerin okula ilgilerinin daha çok olduğu söylenebilir. Dolayısıyla sosyo ekonomik düzeyi düşük olan okullarda veli-öğretmen ilişkileri daha düşük düzeyde yaşanmaktadır. Smrekar'ın araştırmasında ulaşılan bulgular bu bulguları destekler niteliktedir. Smrekar'ın bulgularına göre "Yoksulluk velileri okuldan ve okulla ilgili şeylerden uzaklaştırmaktadır."

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında sosyo-ekonomik durum değişkenine göre varyans analizi yapılmış ve veriler Tablo 4.28'de verilmiştir.

Tablo 4.28'de görüldüğü gibi öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında fiziksel ve sosyal boyutlarda sosyo ekonomik durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmiştir. Çevrenin ve velilerin sosyo- ekonomik düzeyi okullara yansımaktadır. Sosyo ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan okullarda okulların çoğu ihtiyacı varlıklı veliler ya da okul-aile birlikleri tarafından karşılanmaktadır; dolayısıyla fiziksel imkanlar sosyo ekonomik düzeyi düşük olan okullara göre çok daha iyi durumdadır. Ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullarda velilerin çoğu asgari ücretle günde 12 saat çalışmakta, ya da tarlalara işçi olarak gitmekte ve öğrencisinin durumuyla ilgilenememektedir denilebilir. Bu yüzden bu velilerle diğer velilerle olduğu gibi sosyal ilişkiler kurmak mümkün olmamaktadır.

Tablo 4.28 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
FİZİKSEL BOYUT	Gruplar arası	1436,772	2	718,386	11,542	,000*
	Gruplar içi	24087,628	387	62,242		
	Toplam	25524,400	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
SOSYAL BOYUT	Gruplar arası	8455,309	2	4227,655	39,247	,000*
	Gruplar içi	41687,380	387	107,719		
	Toplam	50142,690	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
PSİKOLOJİK BOYUT	Gruplar arası	145,797	2	72,899	,918	,400
	Gruplar içi	30744,346	387	79,443		
	Toplam	30890,144	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p

*p<0.05

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında sosyo-ekonomik durum değişkenine göre fiziksel ve sosyal boyutta gruplar arasında fark gözlenmiş ve farklar Tablo 4.29’da gösterilmiştir.

Tablo 4.29 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Sosyo Ekonomik Durum Değişkenine Göre Fiziksel ve Sosyal Boyutta Gruplar arasında Gözlenen Farklar

Fiziksel Boyut	Düşük	Orta	Yüksek
	$\bar{X}=38,2667$	$\bar{X}=34,5684$	$\bar{X}=32,2593$
Düşük $\bar{X}=38,2667$	-----	$\bar{X}= 3,69829$ p=,002	$\bar{X}= 6,00741$ p=,000
Orta $\bar{X}=34,5684$	$\bar{X}=-3,69829$ P=,002	-----	Fark Yok
Yüksek $\bar{X}=32,2593$	$\bar{X}=-6,00741$ P=,000	Fark yok	-----
Sosyal Boyut	Düşük	Orta	Yüksek
	$\bar{X}=59,9867$	$\bar{X}=53,4573$	$\bar{X}=45,3457$
Düşük $\bar{X}=59,9867$	-----	$\bar{X}= 6,52940$ p=,000	$\bar{X}= 14,64099$ p=,000
Orta $\bar{X}=53,4573$	$\bar{X}=-6,52940$ P=,000	-----	$\bar{X}= 8,11159$ p=,000
Yüksek $\bar{X}=45,3457$	$\bar{X}=-14,64099$ P=,000	$\bar{X}= -8,11159$ p=,000	-----

Tablo 4.29 incelenirse Fiziksel Boyutta sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarla orta ve yüksek olan okullar arasında fark gözlenmiştir. Fakat orta ve yüksek seviyedeki okullar arasında herhangi bir fark gözlenmemiştir. Az önce belirtildiği gibi orta ve yüksek seviyedeki okullarda fiziksel ihtiyaçlar veli desteğiyle karşılanabilmektedir, dolayısıyla bu okullar arasında fark çıkmamıştır. Sosyal boyuta bakıldığında tüm sosyo ekonomik seviyeler arasında fark gözlenmiştir.

4.4.5 “Branş”a Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Sınıf ve branş öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının ortalamaları t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır ve veriler tablo 4.30’da görülmektedir.

Tablo 4.30 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	34,0474	7,84930	-1,794	,074*
brans	200	35,5150	8,28814		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	52,6368	10,81640	-,663	,508
brans	200	53,4000	11,85634		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	35,5421	8,76838	-,612	,541
brans	200	36,0950	9,05849		

*p<0.05

Tablo 4.30’da görüldüğü gibi fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda branş değişkenine göre öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

4.4.6 “Öğrenci Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında öğrenci sayısı değişkenine göre t-testi tekniği uygulanmış ve elde edilen

sonuçlar tablo 4.31’de verilmiştir. Öğrenci sayısı 1-1500 arasında olan okullarla 1500-3000 arasında olan okullarda fiziksel yönden anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Ancak sosyal ve psikolojik boyutta “1-1500 öğrenciye sahip okullar lehine bir fark gözlenmiştir. Öğrenci sayısının daha az olduğu okullarda sorunun daha fazla algılanması öğretmenlerin öğrencilerle ve çevreyle ilgilenmek için zamanının kalmasına bağlanabilir. Çünkü kalabalık okullarda öğretmenlerin okulun sosyal ve psikolojik boyutuyla ilgilenmeye zamanları kalmamaktadır denilebilir.

Tablo 4.31 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	34,88	8,159	,210	,834
1500-3000	181	34,71	8,054		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	54,66	12,128	3,084	,002*
1500-3000	181	51,14	10,096		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	36,63	9,353	1,914	,056*
1500-3000	181	34,90	8,302		

* $p < 0.05$

4.4.7 “Öğretmen Sayısı”na Göre Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları öğretmen sayısı değişkenine göre t-testi tekniğiyle karşılaştırılmış ve çıkan sonuçlar tablo 4.32’de verilmiştir.

Öğretmen sayısı 1-50 arasında olan okullarda çalışan öğretmenlerle 50-100 arasında olan okullarda çalışan öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının ortalamaları t-testi tekniği ile karşılaştırılmıştır. Tablo 4.32’de görüldüğü gibi sosyal boyutta öğretmen sayısı değişkenine göre

öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmiştir. Öğretmen mevcudu az olan okullarda ortalamalar diğer okullara oranla oldukça yüksek çıkmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi mevcudu az olan okullar genellikle sosyo-ekonomik yönden zayıf okullardır. Bu okullarda ailelerle ve çevreyle iletişim kurmak diğerlerine göre oldukça zordur.

Tablo 4.32 Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarında Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	35,1125	7,99370	,635	,526
50-100	230	34,5826	8,18400		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	56,0438	12,05874	4,481	,000*
50-100	230	50,9304	10,35503		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	36,0625	8,90459	,437	,662
50-100	230	35,6609	8,93146		

*p<0.05

4.5 ARAŞTIRMANIN BEŞİNCİ ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları nasıldır?” olarak belirlenmişti. Bu alt problemi yanıtlamak amacıyla öğretmenlerin ölçekteki maddelere verdikleri yanıtlar çözümlenmiş ve bulgular tablolar halinde verilmiştir. Birinci ve üçüncü alt problemde olduğu gibi faktör analizi sonucu ortaya çıkan üç ayrı boyuta göre tablolar hazırlanmıştır.

Tablo 4.33 “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarına” (Ek.9) bakılarak öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının üst düzeyde olduğunu söylenebilir, sadece ölçekteki altı madde için orta düzeyde bir algıya sahiptirler. Bu alt problemde birinci ve üçüncü alt problemlerde olduğu gibi ilk sırada

“Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeyinin yüksek olması” maddesi bulunmaktadır. Bu maddeye bakılarak öğretmenlerin çevre ile olan ilişkilerinin psikolojik durumlarından etkilendiği söylenebilir, öğretmenler moral düzeyleri yüksek olmazsa çevreyle sağlıklı ilişki kurabileceklerine inanmamaktadırlar. Bunun yanında yine yöneticilerin saygısı ve desteği öğretmenlerin performansını etkileyen önemli bir konudur. Öğretmenlerin performansını daha az etkileyen maddeler arasında okul müdürünün her işi kendisinin yapması, öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi ve öğretmenlere gereksiz işler yaptırmaması gibi psikolojik boyuta ait maddeler ağırlıktadır.

4.5.1 Fiziksel Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.34’te öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının fiziksel boyutu ele alınmış ve bu boyuttaki maddeler öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre sıralanmıştır.

Tablo 4.34’te görüldüğü gibi öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının Fiziksel Boyutunda ilk sırayı: “Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından” maddesi almıştır. Bu maddenin araştırmanın Denizli merkezdeki ilköğretim okullarında yapılmış olması göz önüne alınırsa ilk sırada olması oldukça düşündürücüdür. Öğretmenler çalıştıkları okul binalarının sağlıklarına uygun olmadığını ve performanslarını olumsuz etkilediği görüşünde birleşmişlerdir. İkinci madde okul binasının eğitim için uygun olmaması, üçüncü madde ise okul binasının dayanıklı olmaması maddeleridir. Eğitim-öğretimin gerçekleşmesi için gerçekten çok önemli olan maddeler öğretmenlerin performanslarını olumsuz etkilemektedir. Fiziksel boyutta öğretmenlerin performansını orta düzeyde etkileyen tek madde okulların çevresinde fast-food tarzı kafelerin yer almasıdır. Öğrencilerin sağlığıyla yakından ilgili olan bu madde öğretmenler tarafından fiziksel boyutta en önemsiz madde olarak algılanmıştır.

Tablo 4.34 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algularının Fiziksel Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından)	2,55	.654	Çok
9: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	2,53	.667	Çok
10: Okul binasının depreme dayanıklı olmaması	2,53	.682	Çok
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	2,53	.644	Çok
3: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,52	.632	Çok
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,51	.675	Çok
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	2,47	.716	Çok
19: Okulda bahçe bulunmaması veya yetersiz olması	2,47	.667	Çok
6: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	2,47	.679	Çok
1: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması	2,47	.639	Çok
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,46	.675	Çok
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	2,45	.673	Çok
5: İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	2,40	.694	Çok
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	2,38	.699	Çok
8: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	2,38	.706	Çok
2: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin bulunması	2,37	.737	Çok
4: Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	2,35	.675	Çok
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,34	.751	Çok
7: Öğrencilerin beslenme alışkanlığını olumsuz etkileyen fast-food türü kafelerin okulların çevresinde yer alması	2,23	.769	Az

Kubik'in (2005) yaptığı "Alkolsüz İçecekler, Şeker ve FastFood: Veliler Ve Öğretmenler OrtaOkul Çevresindeki Yemek Ortamıyla İlgili Ne Düşünüyor?" adlı çalışmada bu bulguların tam tersi bulgulara rastlanmıştır. Öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu öğrencilerin beslenme sağlığının okul tarafından birinci öncelikle ele alınması gerektiğini düşünmektedir ve okul içinde ve çevresinde öğrencilere daha sağlıklı hizmet verebilecek ortamın yaratılmasını istemektedir.

4.5.2 Sosyal Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algularına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.35'te öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algularının sosyal boyutu ele alınmış ve bu boyuttaki maddeler öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre sıralanmıştır.

Tablo 4.35.Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarının Sosyal Boyutu

	$\bar{X}$	Ss	Düzey
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,60	.636	Çok
37: Velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması	2,58	.598	Çok
39: Çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi	2,56	.600	Çok
44: Art niyetli yabancı kişilerin öğrencileri olumsuz yönlendirmesi. (Çeteleşme, sigara, uyuşturucu,vs..)	2,55	.670	Çok
36: Ailelerin ailevi problemlerini okula ve öğrencilere yansıtması	2,55	.588	Çok
24: Öğrenci velileri ile öğretmenler arasındaki iletişim ve etkileşim yetersizliği.	2,52	.624	Çok
20: Okul binasında çok amaçlı salon(spor, konferans, tiyatro gibi etkinlikler için) bulunmaması veya yetersiz olması	2,50	.664	Çok
33: Ailelerin eğitim düzeylerinin yüksek olmaması.	2,48	.620	Çok
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması.	2,46	.659	Çok
26: Çevrenin okula güvenmemesi	2,46	.708	Çok
41: Çevrenin çocukların istismar edilmesine engel olmada yetersiz kalması	2,45	.655	Çok
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması	2,45	.650	Çok
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması	2,45	.658	Çok
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,45	.650	Çok
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması	2,43	.683	Çok
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması.	2,43	.664	Çok
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması.	2,42	.682	Çok
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,41	.662	Çok
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,40	.668	Çok
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	2,36	.691	Çok
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,34	.698	Çok
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	2,34	.702	Çok
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	2,33	.745	Çok
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	2,26	.722	Az
40: Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması	2,08	.773	Az

Tablo 4.35 incelendiğinde öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının sosyal boyutunda ilk sırayı okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması maddesi almıştır. Öğretmenlerin performansını etkileyen en önemli faktörün yöneticileriyle aralarındaki güven bağı olduğu söylenebilir, öğretmenler yöneticilerinin kendilerine destek olacağını bildikleri zaman daha etkili bir performans sergilemektedirler. Miller'ın (1993) araştırmasındaki öğretmenler müdürlerine ne kadar güvenirlerse örgütlerinin o kadar güvenilir olduğunu düşünürler bulgusu bu bulguyu destekler niteliktedir.

İkinci derecede önemli olan madde ise velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması maddesidir, öğretmenler velilerin öğrencileriyle ve okulla ilgilenmesi beklentisi içindedir ve bu gerçekleşmediğinde performansları olumsuz etkilenmektedir. Öğretmen performansını az etkileyen maddeler ise çevrenin sorunlarını çözmeye okullardan

destek almaması ve çevrenin öğrencilere part-time iş olanakları sağlamakta yetersiz kalması maddeleridir.

4.5.3 Psikolojik Boyuta Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.36’da öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının psikolojik boyutu ele alınmış ve bu boyuttaki maddeler öğretmenlerin verdiği yanıtlara göre sıralanmıştır.

Tablo 4.36 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarının Psikolojik Boyutu

	X	Ss	Düzye
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,61	.593	Çok
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,60	.620	Çok
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,58	.671	Çok
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,56	.661	Çok
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,55	.681	Çok
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,55	.618	Çok
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,54	.623	Çok
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,51	.664	Çok
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,50	.648	Çok
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,50	.640	Çok
58: Okullardaki disiplin boşluğunun öğrencileri okul dışına (kafeler, oyun salonları vb) yönlendirmesi	2,49	.648	Çok
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,49	.611	Çok
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,48	.636	Çok
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi(diğer süreçlere de katması)	2,37	.652	Çok
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,34	.705	Çok
53: Okul müdürünün okulda çok fazla toplantı yaparak öğretmenleri bunaltması	2,34	.737	Çok
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	2,29	.702	Az
52: Okul müdürünün öğretmenlere gereksiz işler yaptırması	2,24	.761	Az
51: Okul müdürünün öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi	2,23	.698	Az

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının psikolojik boyutunda öne çıkan maddeler öğretmenlerin kendi aralarındaki ilişkilerin olumlu olması ve okul yöneticilerinin öğretmenlere karşı hoşgörülü, saygılı ve adil bir tavır almasıdır. Öğretmenlerin performansı psikolojik olarak örgüt ikliminin pozitif olmasına, kendi aralarında sıcak ilişkiler kurmalarına ve moral düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır denilebilir. Öğretmenlerin performansını

en az etkileyen maddelerse okul müdürünün her işi kendisinin yapması, öğretmenlere gereksiz işler yaptırmaması ve öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesidir.

4.6 ARAŞTIRMANIN ALTINCI ALT PROBLEMİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın altıncı alt problemi, “Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları, (a) cinsiyet, (b) kıdem, (c) mezun olunan okul türü, (d) okulun içinde bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı, (e) branş, (f) okulun öğrenci sayısı ve (g) okulun öğretmen sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?” biçiminde belirlenmişti. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç boyut göz önünde bulundurularak bu alt probleme cevap vermek amacıyla, öğretmenlerin ölçeğe verdikleri cevapların ortalamaları t-testi ve tek yönlü varyans analizi yardımıyla karşılaştırılmıştır. Bulgular aşağıda tablolar halinde verilmektedir.

4.6.1 “Cinsiyet”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Kadın ve erkek öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarının ortalamaları t-testi tekniği ile karşılaştırılması Tablo 4.37’de görülmektedir.

Tablo 4.37’de görüldüğü gibi fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Tüm boyutlarda fark kadınlarda daha yüksektir, bu bulgudan hareketle kadınların fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda karşılaştıkları tüm sorunlardan daha çok etkilendikleri, sorunlara karşı daha duyarlı oldukları söylenebilir. Erkekler kadınlara göre karşılaştıkları problemlerle başa çıkmakta ya da görmezden gelerek işlerine devam etmekte daha başarılıdır. Calabrese ve Anderson’ın “Okul: Bayan Öğretmenler İçin Stres Ve Yalnızlık Kaynağı” adlı araştırmasındaki bulgular bu bulgularla aynı yöndedir. Buna göre, “Bayan öğretmenler okulda erkek öğretmenlere göre daha çok strese maruz kalırlar. Yine Calabrese tarafından yapılan “Okul Çevresinin Bayan Öğretmenler Üzerine Etkisi” adlı araştırmanın bulgularına göre, bayan öğretmenlerin erkek

öğretmenlere göre strese neden olan durumlara daha çok tepki verdikleri ve bir çok rol üstlendikleri (anne, eş, öğretmen, ev hanımı) için zaman zaman rol karmaşası yaşadıkları söylenmektedir.

Tablo 4.37 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Cinsiyet Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	48,1011	8,21407	3,542	,000*
ERKEK	202	44,8465	9,79599		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	62,9415	11,35343	3,331	,001*
ERKEK	202	58,9109	12,46456		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
KADIN	188	48,5638	8,54126	3,580	,000*
ERKEK	202	45,1089	10,35432		

*p<0.05

4.6.2 “Kıdem ”e Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algı ortalamaları Tablo 4.38’de görülmektedir.

Tablo 4.38’in incelenmesinden anlaşılacağı üzere, farklı kıdem gruplarındaki öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

(p >0.05) Tüm gruplar tüm boyutlara göre incelendiğinde ortalamaların birbirine oldukça yakın olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4.38 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algı Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
1-10	72	46,2083	8,93314	72	59,2361	12,09294	72	46,4444	9,47627
10-20	143	47,6014	8,29062	143	62,3776	12,11611	143	47,8811	9,20539
20-40	175	45,5314	9,93357	175	60,2743	12,01217	175	46,0057	10,07415
TOPLAM	390	46,4154	9,20164	390	60,8538	12,09588	390	46,7744	9,66723

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında kıdem değişkenine göre yapılan varyans analizi tablosu Tablo 4.39'dur.

Tablo 4.39 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		340,976	2	170,488	2,024
Gruplar içi		32595,732	387	84,227		
Toplam		32936,708	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		579,240	2	289,620	1,990
Gruplar içi		56335,429	387	145,570		
Toplam		56914,669	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası		286,393	2	143,196	1,536
Gruplar içi		36067,751	387	93,198		
Toplam		36354,144	389			

Tablo 4.39 incelendiğinde öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında kıdem değişkenine göre fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

4.6.3 “Mezun Olunan Okul ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.40 Öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlerin kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algı ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
egitim yüksekoku- fakultesi	322	46,6398	9,08427	322	61,0839	11,76652	322	46,8168	9,83670
yuksek lisans	22	46,7727	9,64578	22	63,5000	12,89057	22	48,5909	9,73290
diger	46	44,6739	9,81395	46	57,9783	13,68777	46	45,6087	8,39174
Toplam	390	46,4154	9,20164	390	60,8538	12,09588	390	46,7744	9,66723

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkilerini etkileyen etkenlerin kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algı ortalamaları tablo 4.40’da görülmektedir.

Tablo 4.40 dan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarda mezun olunan okul değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak sosyal ve psikolojik boyutları incelediğimizde yüksek lisans yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarının diğerlerine oranla daha yüksek olduğunu gözlenebilir. Dördüncü alt problemde de belirtildiği gibi yüksek lisans yapan öğretmenlerin beklentileri daha yüksek olduğu için doyum düzeyleri düşmekte bu da performansları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmaktadır denilebilir.

Tablo 4.41’e bakıldığında öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hiçbirinde mezun olunan okul değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 4.41 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Mezun Olunan Okul Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
FİZİKSEL BOYUT	Gruplar arası	158,524	2	79,262	,936	,393
	Gruplar içi	32778,184	387	84,698		
	Toplam	32936,708	389			
SOSYAL BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	551,455	2	275,727	1,893	,152
	Gruplar içi	56363,214	387	145,641		
	Toplam	56914,669	389			
PSİKOLOJİK BOYUT	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	135,679	2	67,840	,725	,485
	Gruplar içi	36218,464	387	93,588		
	Toplam	36354,144	389			

4.6.4 “Okulun İçinde Bulunduğu Sosyo-Ekonomik Durum ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algı ortalamaları Tablo 4.42’de görülmektedir.

Tablo 4.42 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algı Ortalamaları

Gruplar	FİZİKSEL BOYUT			SOSYAL BOYUT			PSİKOLOJİK BOYUT		
	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss	n	$\bar{X}$	Ss
dusuk	75	50,6400	6,67112	75	66,1333	9,19214	75	48,2533	10,02712
orta	234	45,6154	8,99771	234	59,9103	11,94607	234	46,1026	9,35645
yukse	81	44,8148	10,65611	81	58,6914	13,57078	81	47,3457	10,13677
Total	390	46,4154	9,20164	390	60,8538	12,09588	390	46,7744	9,66723

Tablo 4.42’de öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algı ortalamalarına bakıldığında sosyo ekonomik durumu düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerin fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bunun nedeni sosyo ekonomik durumu düşük olan okulların fiziksel imkânlarının yetersiz olması, velilerin öğrencileriyle ve okulla yeterince ilgilenememesi olduğu söylenebilir. Boyutların içinde diğerlerine en yakın ortalama psikolojik boyutta gözlenmiştir, demek ki öğretmenlerin psikolojik algıları çalıştıkları okulun sosyo-ekonomik durumundan farklı değişkenlere bağlıdır. Daha önce incelenen alt problemlerde ilk sırayı öğretmenlerin moral düzeylerinin yüksek olması almıştı.

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarına sosyo ekonomik durum değişkenine göre varyans analizi yapılmıştır, veriler Tablo 4.43’te görülmektedir.

Tablo 4.43’e bakıldığında öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum değişkenine göre fiziksel ve sosyal boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi fiziksel boyuttaki bu farklılık çevrenin okula maddi olarak kaynak sağlayamamasından ve destek olamamasından kaynaklanmaktadır denilebilir. Sosyo ekonomik durumu orta ve

yüksek seviyede olan okullarda ise çevre ve veliler okulu maddi yönden desteklemekte ve fiziksel imkânlarını üst seviyelere çıkarmaktadır. Sosyal boyutta sosyo ekonomik düzeyi düşük olan okullarda öğretmen performansı diğerlerine göre olumsuz etkilenmektedir çünkü veliler okulla iletişim kurmaktan kaçınmakta veya yoğun ve ağır çalışma şartları yüzünden okulla ve öğrencileriyle ilgilenmemektedirler.

Tablo 4.43 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Varyans Analizi Tablosu

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
FİZİKSEL BOYUT	Gruplar arası	1695,821	2	847,910	10,504	,000
	Gruplar içi	31240,887	387	80,726		
	Toplam	32936,708	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
SOSYAL BOYUT	Gruplar arası	2677,603	2	1338,802	9,553	,000
	Gruplar içi	54237,066	387	140,147		
	Toplam	56914,669	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
PSİKOLOJİK BOYUT	Gruplar arası	296,097	2	148,049	1,589	,205
	Gruplar içi	36058,046	387	93,173		
	Toplam	36354,144	389			
	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında kıdem değişkenine göre Fiziksel ve Sosyal boyutta gruplar arasında gözlenen farklar Tablo 4.44'te görülmektedir. Tablo 4.44 incelendiğinde hem fiziksel hem sosyal boyutta sosyo ekonomik durumu düşük olan okullarda çalışan öğretmenlerle sosyo ekonomik durumu orta ve yüksek seviyede olan okullarda çalışan öğretmenler arasında fark gözlenmektedir. Tablolar incelendiğinde Sosyo ekonomik durumu orta ve yüksek seviyede olan okulların fiziksel ve sosyal olarak birbirlerinden çok büyük farklar göstermediği anlaşılabılır.

Tablo 4.44 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algılarında Kıdem Değişkenine Göre Fiziksel ve Sosyal Boyutta Gruplar Arasında Gözlenen Farklar

Fiziksel Boyut	Düşük $\bar{X}=50,6400$	Orta $\bar{X}=45,6154$	Yüksek $\bar{X}=44,8148$
Düşük $\bar{X}=50,6400$	-----	$\bar{X}= 5,02462$ $p=,000$	$\bar{X}= 5,82519$ $p=,000$
Orta $\bar{X}=45,6154$	$\bar{X}=5,02462$ $P=,000$	-----	Fark Yok
Yüksek $\bar{X}=44,8148$	$\bar{X}= 5,82519$ $p=,000$	Fark yok	-----
Sosyal Boyut	Düşük $\bar{X}=66,1333$	Orta $\bar{X}=59,9103$	Yüksek $\bar{X}=58,6914$
Düşük $\bar{X}=66,1333$	-----	$\bar{X}= 6,22308$ $p=,000$	$\bar{X}= 7,44198$ $p=,001$
Orta $\bar{X}=59,9103$	$\bar{X}= 6,22308$ $p=,000$	-----	Fark Yok
Yüksek $\bar{X}=58,6914$	$\bar{X}= 7,44198$ $p=,001$	Fark Yok	-----

4.6.5 “Branş ”a Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında branş değişkenine göre t-testi tablosu Tablo 4.45’ tir.

Tablo 4.45 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Branş Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	46,7684	8,93238	,738	,461
brans	200	46,0800	9,46050		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	61,5211	11,57707	0,089	,289
brans	200	60,2200	12,56507		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
sinif	190	46,8737	9,75981	,198	,844
brans	200	46,6800	9,60201		

Tablo 4.45'e bakıldığında öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hiçbirinde branş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu analize göre öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının performanslarını etkilemesinde branş ya da sınıf öğretmeni olmanın önemli olmadığı sonucu çıkarılabilir.

4.6.6 “Öğrenci sayısı ”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.46 öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında öğrenci sayısı değişkenine göre t-testi tablosudur. Bu tabloya bakıldığında öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde 2 grup arasında fark gözlenmiştir. Bu bulgulara dayanarak öğrenci sayısı az olan okullarda öğretmenlerin performansı yaşanan etkenlerden daha çok etkilenmektedir denilebilir.

Tablo 4.46 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	47,64	8,688	2,841	,005*
1500-3000	181	45,01	9,594		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	63,25	11,380	4,295	,000*
1500-3000	181	58,09	12,337		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-1500	209	48,74	9,561	4,420	,000*
1500-3000	181	44,50	9,309		

*p<0.05

4.6.7 “Öğretmen Sayısı ”na Göre Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarına Dair Bulgular ve Yorum

Tablo 4.47 öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algılarında öğretmen sayısı değişkenine göre t-testi tablosudur.

Tablo 4.47 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Algılarında Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre T-testi Tablosu

FİZİKSEL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	47,6313	8,29611	2,187	,029*
50-100	230	45,5696	9,71030		
SOSYAL BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	63,3750	10,59711	3,482	,001*
50-100	230	59,1000	12,76846		
PSİKOLOJİK BOYUT					
	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
1-50	160	48,6125	9,36673	3,168	,002*
50-100	230	45,4957	9,68668		

* P<0.05

Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkisine ilişkin algılarında fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde öğretmen sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Tüm boyutlarda öğretmen mevcudu 1–50 arasında olan okullarda çalışan öğretmenlerin ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi öğrenci sayısı az olan okullar genelde sosyo ekonomik düzeyi düşük olan okullardır ve bu okullarda öğrenci mevcuduyla doğru orantılı olarak öğretmen mevcudu da azdır. Tüm boyutlarda fark öğretmen sayısı 1-50 arasında olan okullar lehinedir yani bu okullardaki öğretmenlerin performansı diğer okullardaki öğretmenlere göre fiziksel, sosyal ve psikolojik etkenlerden daha çok etkilenmektedir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak toplanmış verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

SONUÇLAR

Araştırma çerçevesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda görülmektedir.

- 1) Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi hakkındaki görüşlerine göre
  - a) Cinsiyet değişkeninde sosyal ve psikolojik boyutlarda anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bayan öğretmenlerin ortalamaları her iki boyutta da daha yüksek çıkmıştır.
  - b) Kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - c) Mezun olunan okul değişkenine göre psikolojik boyutta anlamlı bir fark gözlenmiştir. Yüksek lisans yapmış öğretmenlerin görüş ortalamaları daha yüksek çıkmıştır.
  - d) Okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - e) Branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
  - f) Öğrenci sayısı değişkenine göre sosyal ve psikolojik açıdan öğrenci sayısı 1-1500 olan okullar lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir.
  - g) Öğretmen sayısı değişkenine göre sosyal ve psikolojik açıdan öğretmen sayısı 1-50 arasında olan okullar lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir.
- 2) Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algıları

- a) “orta” düzeydedir. Öğretmenlerin kendi okullarında yaşanan okul-çevre ilişkisi sorunlarına yönelik algılarının % 73,3’ü “orta” düzeyde, % 14,1’i “düşük” düzeyde % 12,6’sı ise yüksek düzeydedir.
- b) Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- c) Kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- d) Mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- e) Okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum değişkenine göre fiziksel ve sosyal boyutlarda anlamlı bir fark gözlenmiştir. Fark düşük sosyo ekonomik seviyede olan okullar lehinedir.
- f) Branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.
- g) Öğrenci sayısı değişkenine göre sosyal ve psikolojik boyutlarda öğrenci sayısı 1–1500 olan okullar lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.
- h) Öğretmen sayısı 1–50 olan okullar lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.
- 3) Denizli il merkezindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan Öğretmenlerin okul-çevre ilişkisi sorunlarının kendi performansları üzerindeki etkilerine ilişkin algıları
- a) Cinsiyet değişkenine göre fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Boyutların hepsinde fark kadınlar lehinedir.
- b) Kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir.
- c) Mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir.
- d) Okulun içinde bulunduğu sosyo ekonomik durum değişkenine göre fiziksel ve sosyal boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullar lehinedir.
- e) Branş değişkenine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir.
- f) Öğrenci sayısı değişkenine göre fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bu fark öğrenci sayısı 1–1500 arasında olan okullar lehinedir.
- g) Öğretmen sayısı değişkenine göre fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutların hepsinde anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bu fark öğretmen sayısı 1–50 arasında olan okullar lehinedir.

2. ÖNERİLER

Araştırma bulgularına dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

2.1 Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Öğretmenler okul- çevre iletişimini yeterli düzeyde görmemektedirler. Bunun için Milli Eğitim Müdürlüğü ve okul müdürleri işbirliği yapıp okul-çevre ilişkilerini olumlu yönde etkileyecek adımlar atmalıdırlar.
2. Belli okullarda öğrenci sayısını kontrol altına almak için her okulda fiziksel kapasiteye göre belli bir sınır konmalı ve sadece belli okulların ön plana çıkarılması engellenmelidir.
3. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okulların velileri okulla iletişim kurmaktan çekinmektedirler.Velileri okula çekecek piknik, tiyatro, kermes, seminer gibi çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir.
4. Mili Eğitim Müdürlüğünce okul çevre ilişkilerini olumsuz yönde etkileyen etkenler öğretmen,veli ve sivil toplum kuruluşlarının fikirleri alınarak belirlenmeli ve bu olumsuzlukların önüne geçmek için bir dizi önlemler alınmalıdır.
5. Milli Eğitim Müdürlüğü ve Okul Müdürlüklerince hem öğretmenler, hem aileler, hem de çevredeki bireyler için okul-çevre ilişkisinin nasıl olması gerektiği ve kendilerinin bu ilişkiye ne şekilde olumlu katkı sağlayabileceği konusunda çeşitli seminerler düzenlenmelidir.

2.2.Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu araştırmanın evrenini Denizli il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma değişik illerde ya da ülke düzeyinde yapılabilir.
2. Aynı araştırma, ortaöğretim ve yüksek öğretim kurumlarında da yapılabilir.
3. Araştırmanın ilköğretim okullarındaki öğretmenlere ek olarak; yöneticilere ve velilere uygulanarak daha kapsamlı hale getirilmesi yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

- Akyürek, S, (2004) *Okul Çevre İşbirliğinin Geliştirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Anderson,R; Calabrse,R (1986) *The Public School: A Source Of Stress and Alienation Among Female Teachers*, (Unpublished Dissertation), Urban Education <http://proquest.umi.com> (22 / 09/2006)
- Arıkan R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*, Hatiboğlu Yayıncılık, Ankara.
- Aytaç, T. (2000). *Okul Merkezli Yönetim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Balcı A. (1995b). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*, 72 TDFO Bilgisayar Yayıncılık, Ankara.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim Yönetimi(Nitelikli Okul)*, Feryal Matbaası, Ankara.
- Başaran, İ.E (1978) *Eğitime Giriş, Bimş Matbaacılık, Ankara.*
- Büyüköztürk, Ş. (2000 Mart), *SPSS Uygulamalı İstatistik Öğretiminin İstatistiğe Yönelik Tutumlara Ve İstatistik Başarısına Etkisi*, *Eğitim Araştırmaları Dergisi* (1),13–20.
- Calabrese, L,R (1987) *The Effect Of The School Environment On Female Teachers*, (Unpublished Dissertation), Wichita State University, Wichita, Kansas, <http://proquest.umi.com> (22 / 09/2006)
- Çelik, N, (2005) *Okul-Aile İlişkisinde Yaşanan Sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çeviş, M (2002,Ekim) *Denizli İli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul-Aile İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen ve Veli Tarafından İdeal ve Pratik Düzeyde Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Çubukçu, Z; Girmen, P (2004) *Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri*, *Sosyal Bilimler Dergisi* 2006,Sayı: 16 Sf: 121–136
- Hill S.L (2003, Mayıs). *School Community Relationships: An Ethnographic Study of a Community Based Youth Organization Negotiating Social and Educational Equity*, (Unpublished Dissertation), The Faculty of Peabody College of Vanderbilt University, <http://proquest.umi.com> (01/09/2006).
- Hoar, M,L(2004) *Relationships, Status, and Traditions: School and Community in a Fijian Village*, (Unpublished Dissertation), The University Of British Columbia, <http://proquest.umi.com> (02 / 10 /2006)
- Hotz, B; Mahon,Mc (2003, Aralık) *Understanding Positive School and Community Relationships: Marketing Strategies Of Successful School*. (Unpublished Dissertation), The Graduate College of the University of Nebraska; Lincoln, Nebraska, <http://proquest.umi.com> (12 / 09/2006)
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- Kazak, E (1999) *Okul-Aile İşbirliği ve Sorunları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kolay, Y (2003) *Okul-Aile-Çevre İşbirliğinin Eğitim sistemindeki Yeri ve Önemi*, Milli Eğitim Dergisi Sayı 164,Güz.
- Kubik, Y,M (2005, Şubat) *Soft Drinks, Candy and fast Food: What Parents and Teachers Think about the Middle School Food Environment*; Journal Of American Dietetic Association Vol: 105 Pg: 233-239
<http://proquest.umi.com> (25 / 10 /2006)
- Kulhanek, J, C (2006, August) *School and Community: A Study of Secondary Suburban School and Community Relationships*, (Unpublished Dissertation), The University of the Incarnate Word, U.S.A, <http://proquest.umi.com> (28 / 10 /2006)
- Miller, S,J (1993) *The Relationship Between Junior High School Teachers' Perceptions of a Healthy School Environment and their Trust in the Principal, Colleagues and the school Organization*, (Unpublished Dissertation), Mississippi State University, U.S.A, <http://proquest.umi.com> (28/10/2006)
- Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi,29/07/1965, Sayı:1363.
- Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi,20/06/1983,Sayı:2141.
- Niebuhr, K; (1995) *The Effect of Motivation on the Relations of School Climate, Family Environment and Students Characteristics to Academic Achievement*, (Unpublished Dissertation), University of Montevello, U.S.A
<http://proquest.umi.com> (19 / 10 /2006)
- Özmen, F; Harktı, H (2004) *Denizli İlindeki İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Çevresiyle Bütünleşebilme Düzeyleri*, Milli Eğitim Dergisi Sayı 165,Kış
- Pehlivan, İ. (2000). *Okul-Çevre İlişkileri, (Yönetici Adaylarının Eğitimi Ders Notları)*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Samdal,B; Wold, B; Bronis,M (1997) *Relationships between Students' Perceptions of School Environment, Their Satisfaction with Perceived Academic Achievement: An International Study* , School Effectiveness and School Improvement Vol:10; No: 3; Pg. 296-320, <http://proquest.umi.com> (18 / 09/2006)
- Smith, P,C (1983) *The Relationship between Students' Views of School Environment and Teachers' Perceptions of Those Views*, (Unpublished Dissertation), The Faculty of Peabody College of Vanderbilt University, U.S.A,
<http://proquest.umi.com> (25 / 10 /2006)
- Smrekar, C, E (1991, August) *Building Community: The Influence of School Organization on Family- School Interactions*, (Unpublished Dissertation), The School Of Education and The Committee on Graduate Studies of Stanford University; Stanford, <http://proquest.umi.com> (12 / 10 /2006)
- Stanley, M (1993) *The Relationship Between Junior High School Teachers' Perceptions of a Healthy School Environment and their Trust in The Principal, Colleagues, and the School Organization*, (Unpublished Dissertation), The faculty of Mississippi State University, Mississippi, <http://proquest.umi.com> (12 / 10 /2006)
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2001). *Okul Yönetimi*, PegemA Yayıncılık, Ankara
- Thomas,N; Berk,L (1981) *Effects of School Environments on the Development of*

- Young Children's Creativity*; Child Development, Vol: 52 Pg: 1153-1162
<http://proquest.umi.com> (21 / 10 /2006)
- Wechsler, M, E (2001, September) *A District Community Of Practice: Understanding the Relationships Between a Supporting District and Its Schools*, (Unpublished Dissertation), The School Of Education and The Committee on Graduate Studies of Stanford University; Stanford, <http://proquest.umi.com> (09 / 10 /2006)
- Wilson, B; Abbott, M (2002) *The Relations among School Environment Variables and Student Achievement: A Structural Equation Modeling Approach to Effective Schools Research, Technical Report*; WSRC-TR-4, Washington
<http://www.spu.edu./wsrc> (02/10/ 2006)
- Yalçınkaya, M. (2002) G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 22, Sayı 2, (103-116), Ankara.
- Yıldırım, Z (2002, Aralık) *Müfredat Laboratuar Okullarında Okul-Veli, Okul-Üniversite ve Okul-Çevre İşbirliği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yiğit, B ; Bayraktar,M (2006, Mart) *Okul-Çevre İlişkileri*, Pegem A Yayıncılık,Ankara

EKLER

Ek-1. Ölçek Onay Belgesi

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.20.00.09.010/
Konu : Anket Onayı.

9344

03 Nisan 2007

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 22/03/2007 tarih ve 0321-970 sayılı yazıları.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 12/03/2007 tarih ve 335/1225 sayılı yazıları.
c) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 20/03/2007 tarih ve 0298-966 sayılı yazıları.
d) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 20/03/2007 tarih ve 0281-963 sayılı yazıları.
e) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 20/03/2007 tarih ve 0299-964 sayılı yazıları.
f) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 20/03/2007 tarih ve 0300-965 sayılı yazıları.
g) Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 21/03/2007 tarih ve 0317-969 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Emine Gaye ERMEÇ P.Ü Rektörlüğünün ilgi a) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez İlköğretim okullarında **İlköğretim Okullarının Bürokratikleşme Düzeyi ile Öğretmen morali arasındaki ilişkiler** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu yüksek lisans öğrencisi Meltem ARAÇ Bakanlığımızın ilgi b) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez Görmeye Engelliler ve Yeşilköy İşitme Engelliler İlköğretim okullarında **Farklı Özur Gruplarındaki Basınç Duyusu ve Diğer Gelişimsel Faktörlerin Kavram Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Julide AKTÜRK P.Ü Rektörlüğünün ilgi c) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez İlköğretim okullarında (İlgi yazı ekinde adı geçen İÖO) **Şiddet açısından risk Altındaki İlköğretim 1.Kademe Öğrencilerinin velilerine Yönelik Psikoeğitim Programının Etkinliğinin İncelenmesi** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Nihal ŞİMŞEK P.Ü Rektörlüğünün ilgi d) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez İlköğretim okullarında **İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Öğrenci Velilerinin Öğrenci Velilerini Okula çekme başarısı Hakkındaki Görüşleri** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Ceren ERTEN KARA P.Ü Rektörlüğünün ilgi e) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez İlköğretim okullarında **Okul-Çevre İlişkileri Üzerine Öğretmen Görüşleri** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Gülay GÜLEÇ P.Ü Rektörlüğünün ilgi f) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez Anaokullarında **Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerin Okuma yazmaya Hazırlık Çalışmaları Hakkındaki Görüşleri ve Uygulamalarının İncelenmesi** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler-Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Melike ÇETİN - P.Ü Rektörlüğünün ilgi g) yazıları gereği Müdürlüğümüze bağlı merkez İlköğretim okullarında **Sağlık Ekonomisi-Güçsüzlerin Ekonomi Üzerindeki Etkileri** konulu araştırma yapmak istemektedir.

Adı geçen Yüksek Lisans öğrencilerinin belirlenen okullarda, konuları ile ilgili anket çalışmalarını 15/05/2007 tarihine kadar yapmalarını Müdürlüğümüze uygun görmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde OLUR'larınıza arz ederim.

Ekrem EKİCİ
Millî Eğitim Müdürü

Mustafa GÜNEY
Vali Yardımcısı

EKLER :
1-İlgi yazı (7 Sayfa)
2-Anket Formu (... Sayfa)

Saltuk Mh. Öğuzhan Cd.No:76 20100 DENİZLİ
İlgi : VİHKİ İLÇEPNİ
(0 258) 265 55 54 / 617 - 262 23 53
265 01 69
gov.tr

Saltuk Mh. Öğuzhan Cd.No:76 20100 DENİZLİ
Bilgi için : VİHKİ İLÇEPNİ
Telefon: (0 258) 265 55 54 / 617 - 262 23 53
Faks: (0 258) 265 01 69
egitim20@mcb.gov.tr

Ek-2. Sağlık Okul Çevre İlişkilerini Ölçme Envanteri

DENİZLİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKUL-ÇEVRE İLİŞKİLERİ ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ KONULU TEZ ANKET FORMU

Değerli meslektaşım,

Bu anket formu eğitimin temel öğelerinden biri olan siz değerli öğretmenlerin okullarınızdaki okul-çevre ilişkileri konusundaki algı, tutum ve görüşlerinizi öğrenmek amacı ile hazırlanmıştır. Anket sonuçları sadece bilimsel bir amaçla kullanılacaktır. Bu nedenle anket formuna isminizi yazmanız gerekmemektedir. Sadece maddelerle ilgili görüşlerinizi belirtmeniz yeterlidir.

Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerden, ikinci bölüm ise okul-çevre ilişkileri konusundaki görüşlere ilişkin maddelerden oluşmaktadır. Boş kısımları yazarak, parantezli kısımları ise durumunuza uygun olarak (X) işareti ile belirtiniz.

Araştırma bulgularının geçerliliği vereceğiniz cevapların samimi ve doğru olmasına bağlıdır. Çalışmaya olan katkılarımızdan dolayı teşekkür ederim.

Ceren KARA
P.A.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri A.B.D
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

1) Cinsiyetiniz: Bayan: ( ) Erkek: ( )

2) Mesleki Kıdeminiz: _____

3) Mezun olduğunuz eğitim kurumu:

a) Eğitim Yüksekokulu / Eğitim Fakültesi: ( )

b) Yüksek Lisans Programı: ( )

c) Diğer: ( )

Eğer cevabınız diğerse lütfen bitirdiğiniz okul ve bölümü açık olarak yazınız:

_____

4) Görev yaptığınız okulun sosyo-ekonomik durumu: Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

5) Sınıf Öğretmeniyim( ) Branş Öğretmeniyim( ) Branşım: _____

6) Okul Mevcudu: Öğretmen: _____ Öğrenci: _____

7) Kadro Durumunuz: Kadrolu ( ) Sözleşmeli ( ) Geçici Görevlendirme ( )

Ek.3

Tablo 3.3 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkileri Hakkındaki Görüşlerine Ait Maddelerin Faktör Yükleri

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
47	,765		
59	,764		
48	,754		
46	,724		
60	,712		
62	,706		
61	,692		
54	,684		
45	,676		
56	,667		
49	,605		
57	,603		
63	,596		
55	,575		
64	,570		
58	,547		
51	,476		
53	,457		
52	,438		
50	,359		
12		,721	
05		,703	
14		,685	
18		,676	
08		,665	
06		,650	
15		,637	
02		,627	
11		,624	
13		,620	
17		,604	
10		,601	
09		,590	
19		,535	
04		,534	
16		,532	
07		,492	
01		,398	
03		,335	
31			,742
27			,722
25			,706
29			,696
26			,672
28			,669
38			,632
21			,618
34			,573
23			,572

22			,549
30			,548
35			,542
37			,528
40			,511
32			,496
42			,471

Ek.4

Tablo 3.4.Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algılarına Ait Maddelerin Faktör Yükleri

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
31	,775		
28	,749		
25	,746		
27	,746		
34	,730		
26	,724		
38	,723		
37	,719		
35	,713		
29	,664		
39	,650		
24	,635		
32	,624		
42	,622		
22	,619		
40	,605		
41	,595		
30	,593		
36	,592		
33	,583		
21	,581		
23	,571		
44	,508		
43	,500		
20	,344		
62		,816	
61		,789	
55		,782	
59		,781	
49		,776	
48		,774	
60		,770	
47		,769	
56		,763	
46		,749	
54		,730	
57		,713	
45		,709	
63		,685	
64		,660	
51		,509	
50		,491	
52		,449	
09			,707
12			,694
13			,677
05			,662
18			,626
14			,623

08			,622
07			,616
10			,599
02			,566
11			,565
06			,545
16			,543
01			,534
04			,525
03			,522
17			,520
15			,471

Ek.5

Tablo 3.5. Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algılarına Ait Maddelerin Faktör Yükleri

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
27	,757		
31	,722		
38	,711		
28	,700		
26	,700		
34	,697		
23	,671		
30	,669		
39	,669		
37	,666		
35	,661		
22	,659		
36	,658		
25	,654		
29	,647		
32	,645		
33	,638		
24	,624		
21	,614		
42	,598		
41	,577		
19	,569		
20	,559		
40	,541		
47		,812	
48		,802	
59		,795	
60		,775	
45		,769	
49		,761	
55		,756	
61		,751	
62		,743	
54		,741	
46		,732	
56		,719	
57		,715	
63		,682	
58		,653	
64		,640	
53		,628	
52		,611	
51		,598	
50		,529	
44		,517	
12			,722
09			,720
08			,704
11			,683
05			,676
06			,672
14			,657

13			,650
15			,650
16			,627
04			,626
02			,624
03			,619
10			,609
01			,592
07			,582
17			,575
18			,505

Ek.6 Denizli İl Merkezinde Ölçeğin Uygulandığı İlköğretim Okulları

1. 100.yıl Mehmetçik İlköğretim Okulu
2. Kınıklı Basma Boya İlköğretim Okulu
3. Arif Yalınkaya İlköğretim Okulu
4. H.Ali Kömürcüoğlu İlköğretim Okulu
5. Cumhuriyet. H.İ Demirezen İlköğretim Okulu
6. Müftü Ahmet Hulusi İlköğretim Okulu
7. Merkez İlköğretim Okulu
8. Ressam İbrahim Çallı İlköğretim Okulu
9. Atatürk İlköğretim Okulu
10. Sevil Kaynak İlköğretim Okulu
11. Dentaş İlköğretim Okulu
12. Katip Çelebi İlköğretim Okulu

EK.7

Tablo 4.3 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Hakkındaki Görüşleri

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,89	.317	Çok
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,88	.341	Çok
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,86	.381	Çok
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,84	.410	Çok
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,83	.408	Çok
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,83	.391	Çok
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,82	.456	Çok
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,82	.382	Çok
37: Velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması	2,82	.433	Çok
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,82	.418	Çok
01: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması	2,82	.436	Çok
03: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,82	.426	Çok
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,81	.416	Çok
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından)	2,81	.476	Çok
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,81	.453	Çok
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,81	.444	Çok
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	2,81	.472	Çok
58: Okullardaki disiplin boşluğunun öğrencileri okul dışına (kafeler, oyun salonları vs...) yönlendirmesi	2,81	.449	Çok
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,80	.477	Çok
09: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	2,79	.480	Çok
10: Okul binasının depreme dayanıklı olmaması	2,79	.502	Çok
05: İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	2,79	.460	Çok
26: Çevrenin okula güvenmemesi	2,78	.520	Çok
19: Okulda bahçe bulunmaması veya yetersiz olması	2,78	.484	Çok
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,77	.490	Çok
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması -	2,76	.499	Çok
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,76	.464	Çok
02: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin	2,75	.499	

bulunması			Çok
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması	2,75	.486	Çok
06: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	2,74	.518	Çok
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	2,74	.495	Çok
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması	2,74	.490	Çok
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi(diğer süreçlere de katması)	2,73	.471	Çok
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,73	.496	Çok
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,72	.507	Çok
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması	2,72	.554	Çok
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması	2,71	.528	Çok
04: Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	2,70	.521	Çok
07: Öğrencilerin beslenme alışkanlığını olumsuz etkileyen fast-food türü kafelerin okulların çevresinde yer alması	2,70	.528	Çok
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,70	.518	Çok
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,69	.520	Çok
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	2,69	.520	Çok
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	2,69	.539	Çok
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması	2,69	.563	Çok
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	2,69	.573	Çok
08: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	2,68	.523	Çok
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,67	.555	Çok
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,67	.524	Çok
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	2,64	.561	Çok
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	2,60	.560	Çok
52: Okul müdürünün öğretmenlere gereksiz işler yaptırmaması	2,59	.653	Çok
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	2,58	.572	Çok
53: Okul müdürünün okulda çok fazla toplantı yaparak öğretmenleri bunaltması	2,57	.649	Çok
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	2,52	.590	Çok
51: Okul müdürünün öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi	2,51	.620	Çok
40: Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması	2,42	.708	Çok

EK.8

Tablo 4.18Öğretmenlerin Kendi Okullarında Yaşanan Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarına Yönelik Algıları

	$\bar{X}$	Ss	Düzye
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,25	.727	Az
36: Ailelerin ailevi problemlerini okula ve öğrencilere yansıtması	2,23	.618	Az
37: Velilerin okula karşı duyarsız ve ilgisiz olması	2,23	.646	Az
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,22	.763	Az
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,21	.709	Az
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması	2,21	.650	Az
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması.	2,20	.658	Az
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,20	.741	Az
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,18	.692	Az
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,18	.799	Az
20: Okul binasında çok amaçlı salon(spor, konferans, tiyatro gibi etkinlikler için) bulunmaması veya yetersiz olması	2,18	.735	Az
03: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,18	.702	Az
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,17	.774	Az
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,16	.698	Az
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,15	.710	Az
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,15	.678	Az
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,15	.763	Az
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması	2,15	.689	Az
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi(diğer süreçlere de katması)	2,13	.682	Az
33: Ailelerin eğitim düzeylerinin yüksek olmaması.	2,13	.647	Az
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,12	.669	Az
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,12	.646	Az
39: Çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi	2,12	.645	Az
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,09	.705	Az
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,09	.789	Az
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,08	.765	Az
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması.	2,07	.665	Az
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,07	.708	Az
24: Öğrenci velileri ile öğretmenler arasındaki iletişim ve etkileşim yetersizliği	2,05	.617	Az
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,04	.773	Az
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,03	.628	Az
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,01	.745	Az
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,01	.678	Az
05: İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	1,99	.704	Az
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	1,98	.659	Az
41: Çevrenin çocukların istismar edilmesine engel olmada yetersiz kalması	1,98	.676	Az
06: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	1,98	.736	Az
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması	1,97	.641	Az
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	1,97	.666	Az
01: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması.	1,96	.690	Az
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	1,95	.682	Az
04: Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	1,94	.678	Az
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	1,94	.620	Az
07: Öğrencilerin beslenme alışkanlığını olumsuz etkileyen fast-food türü kafelerin okulların çevresinde yer alması	1,93	.710	Az

51: Okul müdürünün öğretmenleri sıkı bir biçimde denetlememesi	1,93	.623	Az
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	1,92	.763	Az
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	1,91	.647	Az
26: Çevrenin okula güvenmemesi	1,91	.743	Az
44: Art niyetli yabancı kişilerin öğrencileri olumsuz yönlendirmesi. (Çeteleşme, sigara, uyuşturucu,vs..)	1,89	.740	Az
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	1,88	.668	Az
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması.	1,87	.669	Az
40: Çevrenin öğrencilere part-time (yarı zamanlı) iş olanakları sunmakta yetersiz kalması	1,87	.737	Az
09: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	1,86	.711	Az
43: Çevreden bazı kişilerin okulların bahçelerine ve çevrelerine dadanarak öğrencileri haraca bağlaması.	1,85	.723	Az
08: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	1,85	.716	Az
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından	1,83	.721	Az
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	1,82	.741	Az
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	1,82	.633	Az
02: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin bulunması	1,81	.699	Az

EK.9

Tablo 4.37 Öğretmenlerin Okul-Çevre İlişkisi Sorunlarının Kendi Performansları Üzerindeki Etkisine İlişkin Algıları

	$\bar{X}$	Std	Düzye
55: Okuldaki öğretmenlerin çoğunun moral düzeylerinin yüksek olması	2,61	.593	Çok
46: Okul müdürünün karar alırken öğretmenlerin fikrini alması	2,60	.620	Çok
45: Okul müdürünün öğretmenlere her konuda destek olması	2,60	.636	Çok
47: Okul müdürünün öğretmenlere saygı göstermesi	2,58	.671	Çok
37: Velilerin okula karşı duyarlı ve ilgisiz olması	2,58	.598	Çok
54: Okuldaki öğretmenlerin birbirlerine meslektaş olarak saygı göstermesi	2,56	.661	Çok
39: Çevrenin eğitime gerekli önemi vermemesi	2,56	.600	Çok
11: Okul binasının insan sağlığına uygun olmaması (ısınma, aydınlatma, havalandırma sistemleri bakımından)	2,55	.654	Çok
48: Okul müdürünün herkese eşit mesafede durması	2,55	.681	Çok
56: Okuldaki öğretmenlerin birbirleriyle sosyal ilişkilerinin bulunması	2,55	.618	Çok
44: Art niyetli yabancı kişilerin öğrencileri olumsuz yönlendirmesi. (Çeteleşme, sigara, uyuşturucu,vs..)	2,55	.670	Çok
36: Ailelerin ailevi problemlerini okula ve öğrencilere yansıtması	2,55	.588	Çok
59: Okul yönetimi tarafından yönetici, veli ve öğretmen işbirliğine gereken önemin verilmesi	2,54	.623	Çok
09: Okul binasının eğitim için uygun olmaması	2,53	.667	Çok
10: Okul binasının depreme dayanıklı olmaması	2,53	.682	Çok
12: Okul binasının kullanışlı olmaması	2,53	.644	Çok
03: Okulların çevresinde yoğun olarak trafik probleminin bulunması	2,52	.632	Çok
24: Öğrenci velileri ile öğretmenler arasındaki iletişim ve etkileşim yetersizliği.	2,52	.624	Çok
16: Okul binasında kütüphanenin bulunmaması veya işlevsel olmaması	2,51	.675	Çok
49: Okul müdürünün yönetim becerilerinin yeterli olması	2,51	.664	Çok
57: Okulda sosyal etkinliklerin olması	2,50	.648	Çok
20: Okul binasında çok amaçlı salon(spor, konferans, tiyatro gibi etkinlikler için)bulunmaması veya yetersiz olması	2,50	.664	Çok
60: Okul yönetiminin çevreyle ilişkisinin yeterli olması	2,50	.640	Çok
58: Okullardaki disiplin boşluğunun öğrencileri okul dışına (kafeler, oyun salonları vs...) yönlendirmesi	2,49	.648	Çok
61: Okul yönetiminin yönetim sürecine veliyi ve öğretmeni dâhil etmesi	2,49	.611	Çok
62: Okul yönetiminin çevreye saydam olması	2,48	.636	Çok
33: Ailelerin eğitim düzeylerinin yüksek olmaması	2,48	.620	Çok
17: Okul binasında laboratuvar bulunmaması veya yetersiz olması	2,47	.716	Çok
19: Okulda bahçe bulunmaması veya yetersiz olması	2,47	.667	Çok
06: Okulların güvenliğinin yeterli olmaması	2,47	.679	Çok
01: Okulun gürültüden uzak sakin bir yerleşim yerinde bulunmaması	2,47	.639	Çok
15: Okul binasında branş dersliklerinin bulunmaması (müzik odası vs..)	2,46	.675	Çok
38: Okul çevresinin maddi olanaklarının iyi olmaması	2,46	.659	Çok
peret26: Çevrenin okula güvenmemesi	2,46	.708	Çok
41: Çevrenin çocukların istismar edilmesine engel olmada yetersiz kalması	2,45	.655	Çok
23: Öğrencinin ailesinin sahip olduğu değerler ile okulun değerlerinin çatışması.	2,45	.650	Çok
25: Okulun içinde bulunduğu çevre ile yeterli düzeyde işbirliği yapamaması	2,45	.658	Çok
35: Çevrenin okulların korunmasına ilgisiz kalması	2,45	.650	Çok
14: Okul binasının öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olması	2,45	.673	Çok
27: Çevrenin okula maddi ve manevi destek sağlamaması	2,43	.683	Çok
42: Okul çevresinde başka bölgelerden göç eden çok sayıda ailenin bulunması.	2,43	.664	Çok
22: Okulun içinde bulunduğu çevrenin değerleri ile okulun değerlerinin çatışması	2,42	.682	Çok
34: Kamu kurum ve kuruluşlarının okullara karşı ilgisiz kalması	2,41	.662	Çok
31: Okul ile çevre arasındaki iletişimin zayıf olması	2,40	.668	Çok

05 İnternet kafe ve kahvelerin ders saatlerinde öğrencileri kabul etmesi	2,40	.694	Çok
13: Okul binasının ekonomik ve kolay işletilebilir olmaması	2,38	.699	Çok
08: Okulların çevresinde yer alan lokanta ve kafelerin temizlik ve kalite bakımından yeterince denetlenmemesi	2,38	.706	Çok
63: Okul yönetiminin sadece maddi konularda çevreden ve velilerden destek beklememesi(diğer süreçlere de katması)	2,37	.652	Çok
02: Okulun yakınında kahve, oyun salonları ve internet kafe gibi yerlerin bulunması	2,37	.737	Çok
29: Okulların sadece öğrenciler için değil, çevre için de birer eğitim merkezi olma görevini yerine getirememesi	2,36	.691	Çok
04: Okulların çevresindeki bakkal, market ve seyyar satıcıların denetlenmemesi	2,35	.675	Çok
21: Okulun sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmaması	2,34	.698	Çok
28: Çevredeki resmi kurum ve kuruluşlarla yeterince işbirliği yapılmaması	2,34	.702	Çok
64: Okul yönetiminin çevreden gelen taleplere kapalı olmaması (Veliler için kurslar açılması)	2,34	.705	Çok
18: Okul binasında atölye bulunmaması veya yetersiz olması	2,34	.751	Çok
53: Okul müdürünün okulda çok fazla toplantı yaparak öğretmenleri bunaltması	2,34	.737	Çok
32: Okulların kendilerini çevreden soyutlaması	2,33	.745	Çok
50: Okul müdürünün her işi kendisinin yapması	2,29	.702	Az
30: Çevrenin, sorunlarını çözmekte okullardan destek alamaması	2,26	.722	Az

ÖZGEÇMİŞ

- Adı, Soyadı** : Ceren KARA
- Ana Adı** : Tülay
- Baba Adı** : Çetin
- Doğum Yeri ve Tarihi** : SİVAS 04.07.1980
- Lisans Eğitimi ve Mezuniyet Tarihi** : Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İngilizce Öğretmenliği Bölümü - 2003
- Çalıştığı Yer ve Adresi** : Kazım Kaynak Lisesi
DENİZLİ
- Bildiği Yabancı Dil** : İngilizce (KPDS- Mayıs 2003 Puanı 89)